

รายงานการติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็น
ของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการ
พัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยาน
ธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park)

ฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผลฯ
กองแผนและงบประมาณ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
โทรศัพท์/โทรสาร 043236793

-ก-

คำนำ

รายงานการติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น(Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park) ระดับความสำเร็จของการดำเนินโครงการตามตัวชี้วัดและประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ ระดับความพึงพอใจของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้รับบริการจากการดำเนินงานโครงการ การใช้ประโยชน์ของโครงการ ความคุ้มค่าและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งผลกระทบทั้งทางบวก ทางลบ และความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนในการดำเนินโครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park) คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้ จะเกิดประโยชน์แก่ข้าราชการ/พนักงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน ที่จะได้นำแนวทางวิธีการ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อร่วมคิด ร่วมทำ พัฒนาต่อยอดในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นสู่อุทยานธรณีโลกต่อไป

ฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผลแผนงานโครงการ
กองแผนและงบประมาณ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
สิงหาคม 2562

-ข-

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค
บทที่ 1 บทนำ	5
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการติดตามและประเมินผลโครงการ	10
1.2 วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผลโครงการ	11
1.3 ขอบเขตการติดตามและประเมินผลโครงการ	12
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการติดตามและประเมินผลโครงการ	12
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	12
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและสาระสำคัญของโครงการ	14
2.1 สาระสำคัญของโครงการที่ประเมิน	14
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล	16
2.3 แนวคิดและเนื้อหา เอกสารที่เกี่ยวข้อง	26
บทที่ 3 วิธีการติดตามและประเมินผล	35
3.1 แนวทางการประเมินผล	35
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล	35
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
3.5 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล	36
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	36
3.7 การนำเสนอ	37
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (เจ้าหน้าที่)	38
4.2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในด้านการบริหารจัดการโครงการ (เจ้าหน้าที่)	40
4.3 ข้อมูลความคิดเห็นและทัศนคติที่มีต่อโครงการ (เจ้าหน้าที่)	42
4.4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ประชาชน)	45
4.5 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารจัดการโครงการ (ประชาชน)	47
4.6 ข้อมูลความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานโครงการ (ประชาชน)	49
	/หน้า-ข-(ต่อ)...

-ข-

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	52
5.1 วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล	52
5.2 แนวทางและวิธีการประเมินผล	52
5.3 สรุปผลการติดตามและประเมินผล	53
5.4 อภิปรายผล	55
5.5 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโครงการ	56
5.6 ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการที่นำมาปรับปรุงการดำเนินงาน	58
5.7 ผลการแก้ไขปัญหาตามข้อเสนอแนะ	59

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรม

แบบสอบถาม

-ค-

บทสรุปผู้บริหาร

การติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park) ระดับความสำเร็จของการดำเนินโครงการตามตัวชี้วัดและประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ ระดับความพึงพอใจของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้รับบริการจากการดำเนินงานโครงการ การใช้ประโยชน์ของโครงการ ความคุ้มค่าและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งผลกระทบทั้งทางบวก ทางลบ และความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนในการดำเนินโครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park) โดยในการติดตามและประเมินผลได้ดำเนินการสัมภาษณ์ สันทนากลุ่ม แจกแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโครงการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่อุทยานธรณีขอนแก่น (อำเภอภูเวียง อำเภอเวียงเก่า) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ มีดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 กลุ่ม จำนวน 387 คน ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น /สมาชิกสภาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโครงการ ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 38 ชุดและกลุ่มประชาชน ประกอบด้วยประชาชนทั่วไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอภูเวียงและอำเภอเวียงเก่า ได้รับแบบสอบถามกลับมา จำนวน 349 ชุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการทอดแบบสอบถาม สันทนากลุ่ม และสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ณ สถานที่ปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการและประชาชนทั่วไปในสถานที่ดำเนินโครงการในพื้นที่ (อำเภอภูเวียง อำเภอเวียงเก่า) รวมทั้งการถ่ายภาพการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน ซึ่งแบบสอบถามในการประเมินครั้งนี้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ คือมากที่สุด (5) มาก (4) พอใช้ (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1) สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) N แทนจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2) $\bar{x}$ แทน คะแนนเฉลี่ย 3) S.D. แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1. สรุปผลการติดตามและประเมินผล

1.1 กลุ่มเจ้าหน้าที่

1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 63.16) มีอายุระหว่าง 41-50 ปีและอายุระหว่าง 51-60 ปี (ร้อยละ 23.68) สถานภาพเป็นเจ้าหน้าที่/พนักงานของรัฐ (ร้อยละ 39.47) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 47.37) อาชีพรับราชการ (ร้อยละ 47.37)

1.1.2 การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการบริหารจัดการโครงการ (ระดับการมีส่วนร่วม)

เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.77$ S.D.=0.42) คิดเป็นร้อยละ 95.40 และมีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดรองลงมาได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.87$, S.D.=0.34) ด้านความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.84$ S.D.=0.37) การรับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม และโครงการนี้คุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับ ($\bar{x} = 4.79$, S.D.=0.41) โครงการนี้ตรงกับความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{x} = 4.76$ S.D.=0.43) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมรับรู้ข่าวสารของโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.71$, S.D.=0.45) และการรายงานการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x} = 4.66$, S.D.=0.47)

1.1.3 ความคิดเห็นและทัศนคติที่มีต่อโครงการ

เจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นและทัศนคติต่อการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ดังนี้

- เจ้าหน้าที่ส่วนมาก (ร้อยละ 94.74) มีความเข้าใจในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นเป็นอุทยานธรณีโลก
- เจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 100) เห็นว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น สู่อุทยานธรณีโลก เป็นประโยชน์กับประชาชนในจังหวัดขอนแก่นและสามารถดำเนินการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัดและระดับประเทศ
- เจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 100) เห็นว่ากับวิธีการดำเนินการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น เพื่อผลักดันไปสู่อุทยานธรณีโลกด้วยแนวทางพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) มีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ หน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ มีแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นเป็นอุทยานธรณีโลก
- เจ้าหน้าที่ส่วนมาก (ร้อยละ 89.47) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โครงการอุทยานธรณีขอนแก่น ในด้านเนื้อหาของสื่อประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ต้องปรับปรุงเพิ่มเติม
- เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 28.95) เห็นว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น จะส่งผลกระทบต่อด้านระบบนิเวศน์ (เช่น สัตว์ป่า, ป่าไม้ ฯลฯ) กับวิถีคนในชุมชน

1.2 กลุ่มประชาชน

1.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.15) อายุระหว่าง 41–50 ปี (ร้อยละ 29.80) สถานภาพเป็นประชาชนทั่วไป (ร้อยละ 51.58) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 30.66) อาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 28.65)

1.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารจัดการโครงการฯ (ระดับการมีส่วนร่วม)

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52, S.D.=0.63$) คิดเป็นร้อยละ 90.40 หัวข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ โครงการตรงกับความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{x} = 4.58, S.D.=0.66$) การรายงานการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.53, S.D.=0.60$) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากเรียงตามลำดับ ได้แก่ การให้ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.50, S.D.=0.66$) มีความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.50, S.D.=0.62$) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมรับรู้ข่าวสารของโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.50, S.D.=0.60$) และความคุ้มค่าของโครงการกับงบประมาณ มีระดับการมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x} = 4.49, S.D.=0.63$)

1.2.3 ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานโครงการฯ (ระดับความพึงพอใจ)

ประชาชนมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62, S.D. =0.55$) คิดเป็นร้อยละ 92.40 และมีความพึงพอใจมากที่สุดในทุกประเด็นคำถามเรียงตามลำดับดังนี้ การได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ ($\bar{x} = 4.81, S.D. =0.44$) การมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอุทยานธรณีขอนแก่น ($\bar{x} = 4.66, S.D. =0.56$) อุทยานธรณีขอนแก่นมีความหลากหลาย โดดเด่นทางธรรมชาติ ($\bar{x} = 4.64, S.D.=0.53$) อุทยานธรณีขอนแก่นมีความเหมาะสมที่จะเป็นอุทยานธรณีโลก ($\bar{x} = 4.64, S.D. =0.52$) การอนุรักษ์ถ่ายทอดความรู้เชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชน นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ($\bar{x} = 4.63, S.D. =0.56$) อุทยานธรณีขอนแก่น เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ ($\bar{x} = 4.63, S.D. =0.54$) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของอุทยานธรณีขอนแก่น ($\bar{x} = 4.62, S.D. =0.56$) การใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์นำเสนอมีความทันสมัย ($\bar{x} = 4.62, S.D. =0.54$) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ภาคเอกชน หน่วยงานราชการ ($\bar{x} = 4.60, S.D. =0.57$) การบริหารจัดการของคนในชุมชน สถานศึกษา พร้อมทั้งจะให้บริการ สำหรับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน ($\bar{x} = 4.60, S.D. =0.55$) การให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของเจ้าหน้าที่อุทยานธรณีกับการจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แผ่นพับอุทยานธรณีขอนแก่น ($\bar{x} = 4.59, S.D. =0.56$) การจัดนิทรรศการอุทยานธรณีขอนแก่น ในระดับท้องถิ่น/จังหวัด ทำให้มีความสนใจในกิจกรรม ($\bar{x} = 4.58, S.D. =0.55$) อุทยานธรณีขอนแก่น พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ระดับจังหวัด ($\bar{x} = 4.58, S.D. =0.54$) และการให้ความรู้ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของอุทยานธรณีขอนแก่น มีระดับความพึงพอใจมากที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ ($\bar{x} = 4.44, S.D. =0.60$)

2. ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโครงการ

แนวทางในการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ตามโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ตามข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่และประชาชนในเขตพื้นที่ มีดังนี้

1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- เสนอให้มีการปรับปรุงถนนเข้าถึงพื้นที่จากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 แยกบ้านดอนโมง ตำบลดอนโมง อำเภอนองเรือ มายังตำบลนาหว้า อำเภอภูเวียง เนื่องจากเป็นเส้นทางลัดมายังพื้นที่ด้านตะวันออกของอำเภอภูเวียง
- เสนอให้มีการปรับปรุงผิวจราจรบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2038 เนื่องจากมีสภาพค่อนข้างชำรุด จาการถบรทุกอ้อย
- ควรมีการติดตั้งป้ายบอกทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในขอนแก่นจีโอพาร์ค
- ควรจัดสร้างซุ้มประตูทางเข้าขอนแก่นจีโอพาร์ค
- ควรมีการก่อสร้างห้องสุขาสำหรับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ
- ควรมีการพัฒนากระบวนการเดินทางไปยังเกาะกุดหินที่เชื่อมจากตำบลนาหว้าทอง อาจจะเป็นการก่อสร้างท่าเรือขนาดเล็กหรือการก่อสร้างสะพาน
- ควรมีการส่งเสริมให้สถานีขนส่งผู้โดยสารอำเภอภูเวียง เป็นจุดบริการและกระจายนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่
- ควรพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานผู้ขับขี่รถโดยสารสาธารณะในพื้นที่

2) ด้านการท่องเที่ยว

- ควรมีการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในพื้นที่และหลายรูปแบบ เช่น โปรแกรมท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา/โปรแกรมไหว้พระ 9 วัด/โปรแกรมชมธรรมชาติและวิถีชีวิตชาวประมงริมเขื่อนอุบลรัตน์/โปรแกรมเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนาและควายไทย เป็นต้น
- ชาวชุมชนนาหว้า ต้องการให้มีการจัดกิจกรรม "ถนนควายเดิน" และจัดมหกรรมควายไทย บริเวณพื้นที่หาดสวรรค์ ตำบลนาหว้าอำเภอภูเวียง
- ส่งเสริมการจัดกิจกรรม Workshop สำหรับนักท่องเที่ยว ให้เรียนรู้ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตพื้นที่ เช่น การทอผ้า การทำอาหาร การทำการเกษตร และการประมงพื้นบ้าน เป็นต้น
- ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น การจัดมหกรรมไดโนเสาร์ การปั่นจักรยาน การจัดวิ่งมาราธอน และเทศกาลดนตรี เป็นต้น
- ต้องการให้มีการอบรมมัคคุเทศก์ และยุวมัคคุเทศก์ สำหรับประชาชนและนักเรียนในพื้นที่
- ตำบลหนองกุงชนสาร ต้องการให้มีการส่งเสริมกลุ่มดนตรีไทยในพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีความเป็นเอกลักษณ์ต่างจากพื้นที่อื่นเพราะอพยพมาจากอีสานใต้
- เสนอให้มีการจัดกิจกรรมสักการะเจ้าจอมนรินทร์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวภูเวียงและชาวเวียงเก่า โดยกำหนดวัดร่วมกันที่ประชาชนจากทั้งสองอำเภอมาร่วมทำกิจกรรมเพื่อสักการะศาลเจ้าจอมนรินทร์ร่วมกัน เช่นมีการรำบวงสรวง เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างประชาชนทั้งสองอำเภอ
- ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดใกล้เคียงให้นักเรียนมาทัศนศึกษาในพื้นที่ โดยประสานผ่านเครือข่ายขอนแก่นจีโอพาร์คเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและกระจายรายได้ผ่านบริการที่จะเกิดขึ้นต่อเนื่อง เช่น การจัดอาหาร และกิจกรรม DIY เป็นต้น

3) ด้านเศรษฐกิจชุมชน

- เสนอให้มีการพัฒนาตลาดนัดสินค้าชุมชน โดยใช้ตลาดที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ เช่น ตลาดสดเทศบาลตำบลในเมืองและตลาดหน้าองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่าพัฒนา เพื่อให้เป็นจุดจำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว
- ควรมีการบริหารจัดการให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียงรับประทานอาหารเช้าในพื้นที่ทั้งจากร้านอาหารและการจัดเตรียมอาหารโดยชุมชน
- ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน รวมถึงจัดอบรมให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการ
- ต้องการให้มีการจัดอบรมและส่งเสริมการจัดตั้งโฮมสเตย์ในพื้นที่
- ต้องการให้มีการจัดอบรมและส่งเสริมเรื่องการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งในเรื่องมาตรฐานอาหารและยา (อย.)
- ต้องการให้มีการส่งเสริมการพัฒนาการออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากพืชสมุนไพรในพื้นที่ โดยเฉพาะในบริเวณโคกภูตากา ซึ่งอยู่ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในพระราชดำริกรมสมเด็จพระเทพฯ
- การส่งเสริมการต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น การมัดย้อมผ้าฝ้าย การย้อมผ้าไหมแบบอินทรีย์ (ไม่ใช่สารเคมี) การผลิตกาแฟขี้ควาย การผลิตอาหาร เป็นต้น
- การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์และการทำเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่
- สนับสนุนกิจกรรมตำบลสุขภาวะและการแพทย์แผนไทย เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

4) ด้านการศึกษา

- ควรจัดให้มีการให้ความรู้ด้านธรณีวิทยาและไดโนเสาร์ของขอนแก่นจีโอพาร์ค แก่นักเรียนในพื้นที่ทั้งในอำเภอเวียงเก่าและในอำเภอภูเวียง
- ต้องการให้มีการอบรมการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับรองรับการให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
- ต้องการให้มีการจัดอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายสินค้าและการท่องเที่ยว ทั้งโซเชียลมีเดียและ e-commerce
- ทางโรงเรียนต้องการให้มีการจัดกิจกรรมค่ายศิลปะจีโอพาร์คให้นักเรียนในโรงเรียนได้สัมผัสความเป็นขอนแก่นจีโอพาร์คผ่านงานศิลปะ
- ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมจิตอาสาให้กับนักเรียนในพื้นที่
- การส่งเสริมชมรมมัคคุเทศก์ในโรงเรียน
- การสร้างแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับขอนแก่นจีโอพาร์คในโรงเรียน
- การพัฒนาหลักสูตรขอนแก่นจีโอพาร์คสำหรับใช้ในโรงเรียนในพื้นที่ และต่อยอดไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดขอนแก่น

3. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการที่นำมาปรับปรุงการดำเนินงาน

1. ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ ต้องเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุดทุกหมู่บ้าน ออกพบปะและให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีขอนแก่นแก่ประชาชนในพื้นที่โครงการให้มากที่สุด จัดให้มีสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทาง เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน ออกบูธในงานเทศกาลต่าง ๆ สถานประกอบการ โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น และควรให้เจ้าหน้าที่โครงการลงพื้นที่อย่างจริงจังกับประชาชน การมีส่วนร่วมในงานวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมท้องถิ่นและการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ส่งนักศึกษาไปทำกิจกรรมส่งเสริมเยาวชน จิต

อาสา รวมทั้งเพิ่มความถี่ของการประชาสัมพันธ์ งานจัดกิจกรรมตามโรงเรียนหรือชุมชน NGO มัคคุเทศก์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่เดือนละ 1 ครั้ง

2. การดำเนินการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ควรจัดเวทีแสดงความคิดเห็นในระดับชุมชน/หมู่บ้าน สถานศึกษาและกิจกรรมของหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำให้เครือข่ายเกิดความเข้าใจอย่างง่ายเห็นประโยชน์ของโครงการ เพื่อเป็นกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ทรัพยากร ต้องขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องและเกิดความมั่นคงอย่างแท้จริง

3. การพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ควรต้องเพิ่มความเข้มข้นในกระบวนการด้านโครงสร้างและบริหารการ สร้างภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง

4. ควรมีการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ด้านแหล่งท่องเที่ยว สร้างความเข้าใจกับคนในพื้นที่ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจว่าอุทยานธรณีคืออะไร ทำไมต้องผลักดันให้เป็นอุทยานธรณีโลกและเมื่อเป็นแล้วประชาชนจะได้อะไรหรือจะถูกจำกัดสิทธิหรือไม่ในเรื่องกฎหมายข้อห้ามต่าง ๆ

5. จะต้องมีการสร้างความเข้าใจและเห็นความสำคัญจากทุกภาคส่วน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ทรัพยากร ต้องขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องและเกิดความมั่นคงยั่งยืนอย่างแท้จริง

4. ผลการแก้ไขปัญหาตามข้อเสนอแนะ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้รับมอบจากจังหวัดขอนแก่น ให้ทำหน้าที่บริหารและประสานในการ ดำเนินงานของอุทยานธรณีขอนแก่นให้มีความก้าวหน้าไปสู่อุทยานธรณีระดับประเทศและระดับโลกและให้เป็น หน่วยงานหลักในการดำเนินการตามตัวชี้วัดการเป็นอุทยานธรณีโลก (Global Geo park) จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านธรณีวิทยาและภูมิประเทศ 2) ด้านแผนและการจัดการทรัพยากรธรณี 3) ด้านการสื่อสารและการให้ความรู้ 4) ด้านการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และ5) ด้านการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนใน พื้นที่และการพัฒนาจากล่างขึ้นบนและการสร้างเครือข่าย โดยได้เริ่มดำเนินการแก้ไขปัญหาตามข้อเสนอแนะไปแล้ว ดังนี้

1. ด้านการประชาสัมพันธ์ ได้เพิ่มช่องทางมีการใช้โซเชียลมีเดีย Line มาใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และสร้างความรู้ ความเข้าใจระหว่างทีมงานและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจากระดับล่างถึงระดับบน นอกจากนั้นยังมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ มาช่วยในการขับเคลื่อนงาน ทั้งการประชาสัมพันธ์ด้วย Website Facebook และ Youtube การใช้การจัดเก็บพิกัดแหล่งท่องเที่ยวด้วยระบบ GPS การให้บริการแผนที่และการนำทางด้วยระบบ GIS และ Web Application การเก็บภาพมุมสูงด้วยเทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ (Drone) และการใช้เทคโนโลยี AR ในการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ดำเนินการจัดโครงการอบรมให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการและให้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจ ชุมชน

3. ดำเนินการจัดโครงการอบรมและส่งเสริมการจัดตั้งโฮมสเตย์ให้กับประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอภูเวียง อำเภอเวียงเก่า

4. ดำเนินการจัดโครงการอบรมและส่งเสริมเรื่องการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งใน เรื่องมาตรฐานอาหารและยา (อย.)

5. ดำเนินการจัดโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากพืชสมุนไพรในพื้นที่ โดยเฉพาะในบริเวณโคกภูตากา ซึ่งอยู่ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในพระราชดำริกรมสมเด็จพระเทพฯ

.....

บทที่ 1 บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของการติดตามประเมินผลโครงการ

“อุทยานธรณี” ได้ถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ข้อ 4.4 พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศฯ 4.4.2 พัฒนาพื้นที่เมืองชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมิโนเวศอย่างยั่งยืน โดยพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน พัฒนาชนบทมั่นคง พัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมปลอดภัย พัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ พัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อุทยานธรณีวิทยา แหล่งโบราณคดี มรดกอาเซียนและมรดกโลก มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่น

จังหวัดขอนแก่น ได้ประกาศจัดตั้ง “ขอนแก่นจีโอพาร์ค” ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2561 ครอบคลุมพื้นที่อำเภอภูเวียงและอำเภอเวียงเก่า รวมพื้นที่ 1,038 ตร.กม. มีประชากรรวมประมาณ 8.9 แสนคน ซึ่งเป็นที่ตั้งหุบเขาไดโนเสาร์ภูเวียง แหล่งธรณีวิทยาที่มีความสำคัญระดับโลก พร้อมด้วยแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า ความสำคัญทางธรณีวิทยาระดับโลก ได้แก่หุบเขาภูเวียง ซึ่งเป็นแหล่งค้นพบฟอสซิลไดโนเสาร์สายพันธุ์ใหม่ของโลกถึง 5 สายพันธุ์ อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวอันน่าตื่นใจอีกมากมาย สำหรับเป้าหมายของอุทยานธรณีหรือ Geopark คือการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo Tourism) เป็นเครื่องมือช่วยสนับสนุนเสริมสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรณีวิทยา สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สุนทรียภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อยู่อาศัย เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จีโอพาร์คเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลเข้ามาใช้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การเดินทาง การสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก อาหาร สินค้าที่ระลึก และการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกปลอดภัยและประทับใจในการท่องเที่ยว

ขอนแก่นจีโอพาร์ค เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายใต้นโยบายของจังหวัดขอนแก่น ที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาพื้นที่บริเวณเทือกเขาภูเวียงและบริเวณโดยรอบให้เกิดอนุรักษ์ทรัพยากรธรณีอันทรงคุณค่าในระดับโลก ควบคู่ไปกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้นเพื่อบูรณาการการทำงานขับเคลื่อนขอนแก่นจีโอพาร์ค จังหวัดขอนแก่น ได้มีคำสั่งจังหวัดขอนแก่นที่ 2488/2562 ลงวันที่ 24 พฤษภาคม 2561 แต่งตั้งให้นายกองคการบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เป็นผู้อำนวยการอุทยานธรณีขอนแก่น โดยให้ทำหน้าที่บริหารและประสานงานในการดำเนินงานของอุทยานธรณีขอนแก่น ให้มีความก้าวหน้าไปสู่อุทยานธรณีระดับประเทศและระดับโลก และได้มีการจัดประชุมคณะอำนวยการอุทยานธรณีขอนแก่น ร่วมผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ประชุมเห็นชอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการตามตัวชี้วัดการเป็นอุทยานธรณีโลก (Global Geo park) จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านธรณีวิทยาและภูมิประเทศ 2. ด้านแผนและการจัดการทรัพยากรธรณี 3. การสื่อสารและการให้ความรู้ 4. ด้านการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา 5. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยหลักการของอุทยานธรณีคือการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom up Approach) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่ายในทุกขั้นตอน กุญแจสำคัญอีกประการหนึ่งคือการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานที่เข้มแข็งในระดับชุมชนท้องถิ่นไปจนถึงหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้ความร่วมมือขององค์กร ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ศูนย์ศึกษาวิจัยและพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง และอุทยาน

แห่งชาติภูเวียง มุ่งสู่เป้าหมายให้อุทยานธรณีขอนแก่นเสนอขอรับการประเมินเพื่อเป็นอุทยานธรณีระดับประเทศในช่วงปลายปี 2562 และเสนอขอรับการประเมินเพื่อเป็นอุทยานธรณีระดับโลกจาก UNESCO

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 17 (5) การคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (6) การจัดการศึกษา (8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น (13) การส่งเสริมการท่องเที่ยว (21) การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุและ(25) สนับสนุนหรือช่วยเหลือส่วนราชการ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่นและจังหวัดขอนแก่น ในการดำเนินการโครงการอุทยานธรณีขอนแก่น (Geo Park) ให้เป็นไปตามเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ จะต้องมีการบูรณาการทำงานและอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชนที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทุกด้าน จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักการพัฒนายั่งยืน ในขณะเดียวกันก็จะต้องมีกระบวนการตรวจสอบและตัดสินใจคุณค่าของปัจจัยนำเข้าการดำเนินงานโครงการ เพื่อให้ทราบถึงสภาพการณ์และสถานการณ์การดำเนินโครงการอุทยานธรณีขอนแก่น (Geo Park) ระดับความสำเร็จของการดำเนินโครงการว่าเป็นไปตามเป้าหมายและตัวชี้วัดที่วางไว้หรือไม่ จึงต้องมีการติดตามโครงการ เพื่อนำผลข้อมูลมาวิเคราะห์ความคุ้มค่า ประโยชน์ที่ได้รับ ปัญหา อุปสรรค ของการดำเนินโครงการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ความคิดเห็น ทศนคติที่มีต่อการดำเนินโครงการในพื้นที่ การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมวางแผนและร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามโครงการ รวมทั้งผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สามารถทราบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงาน นำผลการประเมินที่ได้มาใช้เป็นเครื่องมือและแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานและการดำเนินงานโครงการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยกองแผนและงบประมาณ โดยฝ่ายตรวจติดตามและประเมินแผนงาน/โครงการ จึงได้จัดทำโครงการติดตามประเมินผลการบริหารการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ตามโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการอุทยานธรณีขอนแก่น (Geo Park) ขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการ

2.1 เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น(Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park)

2.2 เพื่อให้ทราบถึงระดับความสำเร็จของการดำเนินโครงการตามตัวชี้วัดและประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ

2.3 เพื่อให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้รับบริการจากการดำเนินงานโครงการ

2.4 เพื่อให้ทราบถึงการใช้ประโยชน์ของโครงการ ความคุ้มค่าและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

2.5 เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบทั้งทางบวก ทางลบ และความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนในการดำเนินโครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park)

3. ขอบเขตของการติดตามประเมินผลโครงการ

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งเน้นการติดตามและประเมินผลภาพรวมการบริหารการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) สู่อุทยานธรณีโลก (Glo Geo Park) ตามโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ซึ่งครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของประชาชน ระดับความสำเร็จของโครงการ ความพึงพอใจของประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้รับบริการจากการดำเนินโครงการ การใช้ประโยชน์ของโครงการ ความคุ้มค่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ผลกระทบทางบวก ทางลบ และความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะของการดำเนินโครงการ

3.2 ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ ทำการติดตามและประเมินผลจากภาคีเครือข่ายตกลงความร่วมมือทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนอุทยานธรณีขอนแก่นให้เป็นอุทยานธรณีระดับประเทศและระดับโลก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ภาคเอกชน ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอภูเวียง อำเภอเวียงเก่า ซึ่งเป็นที่ตั้งของหุบเขาไดโนเสาร์ภูเวียง แห่งธรณีวิทยาที่มีความสำคัญระดับโลก พร้อมด้วยแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า โดยเป้าหมายที่สำคัญของอุทยานธรณีหรือGeo Park คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการติดตามประเมินผลโครงการ

1. ทราบถึงความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park)
2. ทราบถึงระดับความสำเร็จของการดำเนินโครงการตามตัวชี้วัดและการบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการโครงการ
3. ทราบถึงระดับความพึงพอใจของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้รับบริการจากการดำเนินงานโครงการ
4. ทราบถึงประโยชน์และความคุ้มค่าของโครงการที่จะได้รับและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย
5. ทราบถึงผลกระทบทั้งทางบวก ทางลบ และความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะของการดำเนินโครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park)

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

อุทยานธรณี (Geopark) หมายถึง พื้นที่ประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญอย่างโดดเด่นทางด้านธรณีสัณฐาน (geology) รวมถึงคุณค่าทางด้านโบราณคดี (archaeology) นิเวศวิทยา (ecology) และวัฒนธรรม (culture) ที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย

อุทยานธรณีระดับท้องถิ่น (Local Geopark) หมายถึงอุทยานธรณีที่มีคุณสมบัติด้านธรณีวิทยาตามที่กำหนดไว้ในคุณสมบัติอุทยานธรณีระดับท้องถิ่น

อุทยานธรณีระดับจังหวัด (Provincial Geopark) หมายถึงอุทยานธรณีที่มีคุณสมบัติด้านธรณีวิทยาตามที่กำหนดไว้ในคุณสมบัติอุทยานธรณีระดับจังหวัด และมีแผนการบริหารจัดการอุทยานธรณี

อุทยานธรณีระดับประเทศ (National Geopark) หมายถึงอุทยานธรณีที่มีคุณสมบัติด้านธรณีวิทยาตามที่กำหนดไว้ในคุณสมบัติอุทยานธรณีระดับประเทศ และมีการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการแล้ว

อุทยานธรณีระดับโลก (Global Geopark) หมายถึงอุทยานธรณีที่มีคุณสมบัติด้านธรณีวิทยาตามที่กำหนดไว้ในคุณสมบัติอุทยานธรณีระดับโลก

ประชาชน หมายถึง ประชาชนหรือกลุ่มประชาชนทั่วไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานธรณีขอนแก่น

เจ้าหน้าที่ หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐในเขตพื้นที่อุทยานธรณีขอนแก่น

ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปในพื้นที่อำเภอภูเวียง อำเภอเวียงเก่าต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นสู่อุทยานธรณีโลก

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอภูเวียง อำเภอเวียงเก่าและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) สู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park)

ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่อำเภอภูเวียงและอำเภอเวียงเก่าต่อการขับเคลื่อนอุทยานธรณีขอนแก่นเพื่อพัฒนาสู่การเป็นอุทยานธรณีโลก

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและสาระสำคัญของโครงการ

การติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park)) สู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกขั้นตอน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายด้านการดำเนินงานที่เข้มแข็งทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่นไปจนถึงหน่วยงานต่าง ๆ ต้องมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีความสามัคคี สามารถบูรณาการการดำเนินงานอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ในการติดตามประเมินผลครั้งนี้ ได้นำแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการดำเนินการติดตามและประเมินผลโครงการ ดังนี้

1. สาระสำคัญของโครงการที่ติดตามและประเมินผล
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล
3. แนวคิดและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

1. สาระสำคัญของโครงการที่ประเมินผล

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการติดตามและประเมินผล

“อุทยานธรณี” ได้ถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580) ในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ข้อ 4.4 พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมิโนเวศอย่างยั่งยืน โดยพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน พัฒนาชนบทพัฒนาความมั่นคง พัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมปลอดภัย พัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ พัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อุทยานธรณีวิทยา แหล่งโบราณคดี มรดกอาเซียนและมรดกโลก มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่น

จังหวัดขอนแก่น ได้ประกาศจัดตั้ง “ขอนแก่นจีโอพาร์ค” ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2561 ครอบคลุมพื้นที่อำเภอภูเวียงและอำเภอเวียงเก่า ซึ่งเป็นที่ตั้งของหุบเขาไดโนเสาร์ภูเวียง แหล่งธรณีวิทยาที่มีความสำคัญระดับโลก พร้อมด้วยแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า สำหรับเป้าหมายของอุทยานธรณีหรือGeopark คือการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่ใช้การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo Tourism) เป็นเครื่องมือช่วยสนับสนุนและเสริมสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรณีวิทยา สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม สุนทรียภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อยู่อาศัย

ขอนแก่นจีโอพาร์ค เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายใต้นโยบายของจังหวัดขอนแก่นที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาพื้นที่บริเวณเทือกเขาภูเวียงและบริเวณโดยรอบให้เกิดอนุรักษ์ทรัพยากรธรณีอันทรงคุณค่าในระดับโลก ควบคู่ไปกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้นเพื่อบูรณาการการทำงานขับเคลื่อนขอนแก่นจีโอพาร์ค จังหวัดขอนแก่น ได้มีคำสั่งจังหวัดขอนแก่นที่ 2488/2562 ลงวันที่ 24 พฤษภาคม 2561 แต่งตั้งให้นายกองคการบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เป็นผู้อำนวยการอุทยานธรณีขอนแก่น โดยให้ทำหน้าที่บริหารและประสานงานในการดำเนินงานของอุทยานธรณีขอนแก่น ให้มีความก้าวหน้าไปสู่อุทยานธรณีระดับประเทศและระดับโลก และได้มีการจัดประชุมคณะกรรมการอุทยานธรณีขอนแก่น ร่วมผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ประชุมเห็นชอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเป็นหน่วยงานหลัก

ในการดำเนินการตามตัวชี้วัดการเป็นอุทยานธรณีโลก (Global Geo park) จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านธรณีวิทยาและภูมิประเทศ 2. ด้านแผนและการจัดการทรัพยากรธรณี 3. การสื่อสารและการให้ความรู้ 4. ด้านการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา 5. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยหลักการของอุทยานธรณีคือการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom up Approach) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่ายในทุกขั้นตอน กุญแจสำคัญอีกประการหนึ่งคือการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานที่เข้มแข็งในระดับชุมชนท้องถิ่นไปจนถึงหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้ความร่วมมือขององค์กร ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ศูนย์ศึกษาวิจัยและพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง และอุทยานแห่งชาติภูเวียง มุ่งสู่เป้าหมายให้อุทยานธรณีขอนแก่นเสนอขอรับการประเมินเพื่อเป็นอุทยานธรณีระดับประเทศในช่วงปลายปี 2562 และเสนอขอรับการประเมินเพื่อเป็นอุทยานธรณีระดับโลกจาก UNESCO หลักการของอุทยานธรณีคือการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom up Approach) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่ายในทุกขั้นตอน กุญแจสำคัญอีกประการหนึ่งคือการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานที่เข้มแข็งในระดับชุมชนท้องถิ่นไปจนถึงหน่วยงานต่าง ๆ ต้องมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีความสมัครใจ สามารถบูรณาการการดำเนินงานอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง มาตรา 17 (5) การคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (6) การจัดการศึกษา (8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น (13) การส่งเสริมการท่องเที่ยว (21) การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุและ(25) สนับสนุนหรือช่วยเหลือส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น จึงเห็นได้ว่าการดำเนินงานตามตัวชี้วัดการเป็นอุทยานธรณีโลกของ UNESCO นั้น เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ในการบูรณาการการดำเนินงานด้านต่าง ๆ โดยอาศัยแนวทางการบริหารจัดการอุทยานธรณีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดขอนแก่นให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยสำนักการช่าง จึงได้จัดทำ “โครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ” “ภายใต้โครงการอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม สร้างความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการอุทยานธรณีในการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืน รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างจังหวัดขอนแก่นให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนตามวิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้เกิดการติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) นี้

- วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น(Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park) ระดับความสำเร็จของการดำเนินโครงการตามตัวชี้วัดและประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ ระดับความพึงพอใจของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้รับบริการจากการดำเนินงานโครงการ การใช้ประโยชน์ของโครงการ ความคุ้มค่าและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ผลกระทบทั้งทางบวก ทางลบ และความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนในการดำเนินโครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park)

- เป้าหมายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) เพื่อพัฒนาสู่การเป็นอุทยานธรณีโลก (Global Geo park) ของยูเนสโกระดับอำเภอและระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย นายอำเภอ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล นายกอบต. ปลัดอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงพยาบาล ประชาชน เอกชน ส่วนราชการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่อำเภอภูเวียงและอำเภอเวียงเก่า
- วิธีการดำเนินงาน สำนักการช่างและกองแผนและงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนการดำเนินงานและจัดทำรายละเอียดโครงการ เตรียมพร้อมโครงการ จัดประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการอุทยานธรณีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและดำเนินการประเมินผลและจัดทำเอกสารสรุปผลการดำเนินงานโครงการ
- งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการตามข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2562 แผนงานอุตสาหกรรมและการโยธา รายจ่ายเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติราชการที่ไม่เข้าลักษณะรายจ่ายหมวดอื่น ๆ หมวดค่าใช้สอย เป็นค่าใช้จ่ายโครงการอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ตั้งจ่าย 300,000 บาท (สามแสนบาทถ้วน)
- ตัวชี้วัด เชิงปริมาณ จำนวนร้อยละ 80 ของประชาชนและทุกภาคส่วนสนใจเข้าร่วมโครงการและเชิงคุณภาพ ประชาชน ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น องค์กรเอกชน และทุกภาคส่วนมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตรวจสอบและร่วมรับผลประโยชน์ในการจัดการอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นอุทยานธรณีโลก (Global Geo park) ของยูเนสโก
- การประเมินผล โดยการสังเกตและใช้แบบสอบถาม ประเมินความคิดเห็นผู้เข้าร่วมโครงการ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการในการนำไปสู่การปรับปรุง ไม่ใช่เป็นการจับผิด ทำให้การประเมินทรงคุณค่าอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจำเป็นต้องอาศัยการประเมินโครงการ (Program Evaluation) อย่างเป็นระบบ ผลจากการประเมินจะทำให้ผู้บริหารโครงการได้ทราบถึงจุดเด่น (Strength) จุดด้อย (Weakness) ของโครงการ รวมทั้งผลกระทบ (Impact) ที่อาจจะเกิดขึ้นเพื่อดำเนินการแก้ไขโครงการได้ทันทั่วทั้งที่ ตลอดจนทราบว่าโครงการสามารถบรรลุเป้าหมายหรือไม่ เพียงใด คุ่มค่าหรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจ (Decisionmaking) เกี่ยวกับการปรับปรุง แก้ไข ปรับให้เข้ากับโครงการอื่น ล้มเลิกโครงการหรือการจัดดำเนินโครงการในแง่มุมต่าง ๆ อย่างทันทั่วทั้งที่ เหมาะสม และถูกต้อง วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการประเมินโครงการ ก็เพื่อหาแนวทางเพื่อการตัดสินใจหรือเพื่อให้ผู้บริหารระดับสูงตัดสินใจ ในการประเมินค่าสิ่งใดก็ตามเรามักนิยมใช้วิธีการวัด (Measurement) สิ่งที่ได้แสดงได้แล้วทำการตัดสินใจคุณค่าหรือตัดสินใจ (Judgment) ของสิ่งที่แสดงโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งสามารถแสดงในรูปสมการได้ดังนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2543, หน้า 10)

$$6 \text{ การประเมิน (E) = การวัดผล (M) + การตัดสินใจ (J)}$$

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ

สุวิมล ตรีภานันท์ (2545, หน้า 1) สภาพการดำเนินงานในปัจจุบันมีลักษณะเป็นแผนงาน โครงการต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกัน จึงมีความจำเป็นต้องใช้การประเมินเพื่อตรวจสอบผลที่จะได้จากโครงการเหล่านั้น ทำให้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน ผลที่ได้จากการประเมินจะถูกนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการขยายขอบเขต หรือยุติโครงการ โดยอาจเป็นการกระทำเพื่อกรณีใดกรณีหนึ่งหรือทุกกรณีก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ผลการประเมินนั้น สาเหตุที่เราต้องทำการประเมินเป็นเพราะเราอยากทราบว่าสิ่งที่เราดำเนินการไปมี ความเหมาะสมหรือไม่

เพียงใด และเมื่อดำเนินการไปแล้วพบปัญหาอุปสรรคใดบ้าง ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังหรือไม่ ตอบสนองความต้องการเพียงใด ควรดำเนินการต่อไปหรือ ควรปรับปรุงหรือควรรุติโดยล้มเลิกโครงการนั้นเสีย ซึ่งเท่ากับเป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่กำลัง จะดำเนินการหรือดำเนินการไปแล้ว นอกจากการประเมินมีผลทางตรงต่อความสำเร็จของแผนงานโครงการต่าง ๆ ยังส่งผลทางอ้อมหากการประเมินมีคุณภาพ ก็จะทำให้การบริหารงานตามแผนที่กำหนดมีคุณภาพไปด้วย แต่ถ้าการประเมินไม่มีคุณภาพไม่ว่าเนื่องจากวิธีการประเมินหรือความบกพร่องของผู้ประเมิน นอกจากจะไม่ได้ประโยชน์ต่อการบริหาร ยังก่อให้เกิดผลเสียต่อแผนงานที่กำหนดไว้อีกด้วย

ความหมายของการประเมิน

สุวิมล ติรภานันท์ (2545, หน้า 1 - 3) นักวิชาการด้านการประเมินหลายท่านได้พยายามให้ ความหมายของการประเมิน และหากความหมายเหล่านี้จะถูกนำไปเป็นวิธีการประเมินที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่

ครอนบัค (Cronbach, 1970) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นการเก็บรวบรวม ข้อมูลและใช้ข้อมูลนั้นเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ

อลคิน (Aikin, 1969 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2545) กล่าวถึงการประเมินว่า เป็นกระบวนการบรรยาย เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ เป้าหมาย การวางแผน การดำเนินการ และ ผลกระทบ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ของโครงการ

เวอร์ทีน และแซนเดอร์ (Worthen & Sander, 1987, p.19 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2545) ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นการพิจารณาคุณค่าของสิ่ง ๆ หนึ่ง ประกอบด้วย 7 การจัดหาสารสนเทศเพื่อตัดสินใจคุณค่าของแผนงาน ผลผลิต กระบวนการ หรือการบรรลุ วัตถุประสงค์ หรือการพิจารณาศักยภาพของทางเลือกต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

ซูสแมน (Suchman, 1967 อ้างถึงใน Stufflebeam & Shinkfield, 1990, p.93) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือการใช้เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์หรือหาข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เพื่อการตัดสินใจว่าโครงการดังกล่าวดีหรือไม่ดีอย่างไร หรือเป็นการค้นหาวาผลของกิจกรรม ที่วางไว้ในโครงการประสบผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ หรือความมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

สตัฟเฟิลบีม และชินฟิลด์ (Stufflebeam & Shinkfield, 1983, p. 159) กล่าวถึงการประเมินว่าเป็นกระบวนการบรรยาย เก็บรวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวกับเป้าหมาย การวางแผนการดำเนินการและผลกระทบเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและเพื่อส่งเสริมให้ เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ของโครงการ

สตัฟเฟิลบีม และชินฟิลด์ (Stufflebeam & Shinkfield, 1990, p. 3) ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นการกำหนดคุณค่าหรือข้อดีของบางสิ่งบางอย่างอย่างเป็นระบบ หากพิจารณาถึงความหมายที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการประเมินโครงการมีลักษณะที่สำคัญ คือ

1. การจัดเก็บข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินงานตามโครงการในทุกรูปแบบและทุกขั้นตอน
2. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำการวิเคราะห์
3. มีการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ
4. สารสนเทศที่ได้จากข้อมูล สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเมื่อมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทำการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจคุณค่า จึงมีความสัมพันธ์กับระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้การประเมินเป็นไปอย่างมีระบบ ชัดเจน มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการดำเนินงานประเมิน ที่น่าสนใจคือ การประเมินสามารถกระทำได้ในทุกขั้นตอนของโครงการไม่จำเป็นต้อง

เป็นผลสุดท้ายของโครงการเท่านั้น เพราะผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นสารสนเทศที่สำคัญ ซึ่งเป็นผลประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงโครงการหรือการดำเนินงานต่อเนื่อง

ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ลักษณะข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลต้องมีความชัดเจน น่าเชื่อถือ และได้รับการยอมรับ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพ

องค์ประกอบของการประเมิน

สุวิมล ศิริภานันท์ (2545, หน้า 9 -11) การประเมินเป็นสิ่งที่ควบคู่ไปกับการดำเนินโครงการ นับตั้งแต่การเลือกโครงการ การวางแผนโครงการ การดำเนินงานตามโครงการ จนถึงการประเมินผลสุดท้ายของโครงการ ชนิดของการประเมินจะแตกต่างกันไปตามช่วงเวลาของการประเมินดังนี้

Needs Assessment หมายถึงการประเมินความต้องการขององค์กรหรือกลุ่มสังคมเพื่อนำมาทำนโยบาย แผนงาน หรือโครงการใด ๆ เป็นการประเมินก่อนเริ่มทำแผนหรือทำโครงการ

Feasibility Study หมายถึงการประเมินเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของทางเลือก เพื่อนำมาจัดทำเป็นนโยบาย แผนงาน หรือโครงการใด ๆ นิยมประเมินใน 6 ด้าน คือ

1. ด้านเศรษฐกิจ เป็นการพิจารณาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนที่ได้รับ
2. ด้านสังคม เป็นการพิจารณาว่าโครงการหรือแผนงานไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิตตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคม
3. ด้านการเมือง เป็นการพิจารณาว่าการดำเนินงานจะมีข้อขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นหรือไม่ ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนทางการเมือง
4. ด้านบริหาร เป็นการพิจารณาถึงขีดความสามารถขององค์กรที่เกี่ยวข้องว่ามีความสามารถที่จะดำเนินการตามแผนได้หรือไม่
5. ด้านเทคนิค เป็นการพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้เกี่ยวกับเทคนิค วิธีการที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน
6. ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการพิจารณาว่าโครงการหรือแผนงานที่จัดทำขึ้นมีผลต่อ การทำลายสิ่งแวดล้อมหรือไม่

Context Evaluation หมายถึงการประเมินบริบทของโครงการว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ประกอบด้วย ความจำเป็นของโครงการความต้องการของโครงการของกลุ่มเป้าหมาย ความเหมาะสมของโครงการต่อเป้าหมายและความเหมาะสมต่อพื้นที่ดำเนินโครงการ

Input Evaluation หมายถึงการประเมินความพร้อมของสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ประกอบด้วยบุคลากร งบประมาณ แนวทางการจัดการ วัสดุอุปกรณ์

Process Evaluation หมายถึงการประเมินการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงานหรือโครงการว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง

Monitoring หมายถึง การติดตามกำกับงาน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย แผนงานหรือโครงการที่วางไว้หรือไม่

Formative Evaluation หมายถึง การประเมินความก้าวหน้าของโครงการว่าเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ เพียงใด

Product Evaluation หมายถึง การประเมินผลที่ได้จากโครงการว่าเป็นไปตามที่คาดหวัง หรือไม่เพียงใด
Summative Evaluation หมายถึง การประเมินผลสรุปของโครงการ หลังจากสิ้นสุดการดำเนินงานโครงการนั้น เพื่อนำผลไปประกอบการตัดสินใจว่า ควรปรับปรุง แก้ไข สานต่อหรือยุติโครงการ

Outcome Evaluation หมายถึง การประเมินผลที่เกิดจากโครงการทั้งหมด ทั้งที่คาดหวังและที่ไม่ได้คาดหวัง

Follow - Up Study หมายถึง การติดตามผลที่เกิดขึ้นจากโครงการเมื่อโครงการสิ้นสุดไปแล้วจะมีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบความคงอยู่ ความก้าวหน้า และการพัฒนาอันเป็น ผลมาจากการได้รับโครงการที่กำหนด

Meta - Evaluation หมายถึง การประเมินโครงการเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการประเมิน นิยมใช้ประเมินการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) และการประเมินผลที่เกิดขึ้น (Outcome Evaluation) โดยแบ่งองค์ประกอบของการประเมิน ดังนี้

1. สิ่งที่จะประเมิน ได้แก่ นโยบาย แผนงาน โครงการ องค์กร วัสดุอุปกรณ์
2. ผู้ใช้ผลการประเมิน ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการ เจ้าของเงินทุนว่าต้องการทราบอะไรจากการประเมิน
3. ผู้ประเมิน ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือคณะบุคคล ที่อยู่ในโครงการหรืออยู่นอกโครงการ
4. วิธีดำเนินการประเมิน หรือกระบวนการประเมิน

จุดมุ่งหมายของการประเมินผล

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2544, หน้า 494 - 497) การประเมินผลมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ (Purposes of Evaluation) หลายประการทั้งจุดมุ่งหมายทางวิชาการและแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. เพื่อขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินผลที่เน้นการทดสอบเชิงทฤษฎี (Theory Orientation) โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตัดสินใจนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและระดับความสำเร็จของ นโยบาย เป็นต้น การศึกษาการประเมินผลโดยมุ่งเน้นการทดสอบเชิงทฤษฎี จะเป็นรากฐานสำคัญ ในการขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น (More Credible)

2. เพื่อทดสอบสมมติฐานทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทดสอบหลักการปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐาน จุดมุ่งหมายในประเด็นนี้มุ่งการทดสอบเชิงทฤษฎีเช่นเดียวกับกรณีแรก เพื่อนำไปใช้เป็นบรรทัดฐานในการประเมินผลต่อไป อาทิ เช่น การประเมินผลเพื่อทดสอบสมมติฐานว่านโยบาย สวัสดิการสังคมจะส่งผลให้ผู้รับสวัสดิการไม่สนใจที่จะหางานทำเพื่อพึ่งตนเอง เป็นต้น การประเมินผลจะทำให้ทราบว่าผลการวิเคราะห์สนับสนุนหรือปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งสามารถนำไปทดสอบซ้ำจะเป็นที่แน่ใจว่าได้ผลตรงกัน ก็สามารถนำผลสรุปมาใช้เป็นบรรทัดฐาน สำหรับการตัดสินใจนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการและการบริหารการประเมินผล จะทำให้ทราบว่าองค์การที่รับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีสมรรถภาพในการจัดการและการบริหารมากน้อย เพียงใด โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรทั้งบุคลากรและงบประมาณ ตลอดจนอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลจะทำให้ทราบว่าปัญหาและอุปสรรคในการจัดการและการบริหารอะไรบ้างปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในขั้นตอนใด เป็นปัญหาจากภายในองค์กรหรือจากภายนอกองค์กร ทราบข้อมูล ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการแสวงหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขการจัดการและการบริหารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. เพื่อการปรับปรุงแผนงาน การประเมินผล จะทำให้ทราบว่าแผนงานต่าง ๆ ที่กำหนด ขึ้นมีความเหมาะสมต่อการนำไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด หากพบว่าแผนงานมีข้อบกพร่องการประเมินผลจะช่วยให้ชี้แนะจุดสำคัญที่จำเป็นจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างชัดเจนทั้ง วัตถุประสงค์ของแผนงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ทรัพยากรทรัพยากรที่ต้องใช้และช่วงเวลาที่จะต้องกระทำให้สำเร็จซึ่งจะทำให้แผนงานมีความเหมาะสมต่อการนำไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. เพื่อประเมินความเหมาะสมของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโครงการการประเมินผล ทำให้ทราบว่า จะต้องทำการเปลี่ยนแปลงโครงการอย่างไรบ้างให้เหมาะสม ระดับการเปลี่ยนแปลง มากน้อยแค่ไหน การเปลี่ยนแปลง จะก่อให้เกิดผลกระทบอะไรบ้าง อาทิเช่น การเปลี่ยนแปลง วัตถุประสงค์บางส่วน การเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติหรือ การเปลี่ยนแปลงหน่วยงานที่รับผิดชอบการนำโครงการไปปฏิบัติ เป็นต้น

6. เพื่อระบุแนวทางที่จะปรับปรุงมาตรการที่จะนำไปใช้ให้เหมาะสมการประเมินผลจะทำให้ทราบว่า มาตรการหรือกิจกรรมที่ใช้อยู่มีข้อบกพร่องอะไรบ้าง ข้อบกพร่องดังกล่าวเกิดจากสาเหตุอะไร เพื่อนำมาประมวลผล เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงมาตรการใหม่ได้เหมาะสม ต่อการนำไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ยิ่งขึ้น

7. เพื่อความกระจ่างชัดของแผนงาน การประเมินผลตั้งแต่จุดเริ่มต้นของแผนงานจน กระทั่งจุดสุดท้ายของแผนงานจะทำให้ทราบว่าขั้นตอนใดบ้างที่มีปัญหาอุปสรรค และปัญหา อุปสรรคเหล่านั้นเกิดจากสาเหตุอะไร เมื่อทราบข้อมูลทั้งหมด การประเมินผลจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับปรุงขั้นตอนการทำงานของแผนงานให้มีความกระจ่างชัด เพื่อขจัดปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนให้หมดไป

8. เพื่อการพัฒนาแผนงานการประเมินผล จะทำให้ทราบว่าแผนงานที่นำไปปฏิบัติ มีจุดแข็งอะไรบ้าง และจุดอ่อนที่พบเกิดจากสาเหตุอะไรและจะแก้ไขได้อย่างไร เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผลการวิเคราะห์จะนำไปสู่การพัฒนาแผนงานให้มี ความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

9. เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ให้การสนับสนุนทางการเงินในการประเมินผลโครงการนั้น จะต้องเข้าใจว่ามีผู้สนับสนุนทางการเงิน 2 ส่วน คือ ส่วนแรกคือผู้สนับสนุนการเงินแก่โครงการ เพื่อให้การนำโครงการไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ และส่วนที่สอง คือผู้ให้การสนับสนุนทางการเงินเพื่อทำการประเมินผลโครงการ ทั้งผู้ให้การสนับสนุนการนำโครงการไปปฏิบัติและผู้สนับสนุนการประเมินผลต่างต้องการทราบว่าผลการนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุ วัตถุประสงค์เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขโครงการหรือไม่ ดังนั้นการประเมินผลจึงเป็นเครื่องมือในการตอบสนองความต้องการของผู้ให้การสนับสนุนทางการเงินทั้งสองส่วน

10. เพื่อทดสอบแนวความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การประเมินผลจะ ชี้ให้เห็นว่า แนวความคิดริเริ่มใหม่ในการแก้ไขปัญหาของชุมชนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด มีปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง และปัญหาอุปสรรคเหล่านั้นจะแก้ไขได้อย่างไร ดังนั้น การประเมินผลจึงมีบทบาทสำคัญที่จะบอกว่าแนวคิดริเริ่มใหม่นี้ได้ผลเพียงใด และหรือจะต้องปรับปรุงในส่วนใดบ้าง

11. เพื่อการตัดสินใจที่จะขยายโครงการหรือยุติโครงการหรือให้มีการสนับสนุนโครงการหนึ่งและยกเลิกอีก โครงการหนึ่ง การประเมินผลจะทำให้เกิดความกระจ่างชัดว่าโครงการใดที่นำไปปฏิบัติแล้วได้ผลดี สมควรที่จะขยายโครงการให้ครอบคลุมกว้างขวางยิ่งขึ้นหรือโครงการใดมีปัญหาอุปสรรคมากและไม่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาของสังคม ควรจะยุติโครงการเสียเพื่อลดความสูญเสียให้น้อยลงหรือในกรณีที่มีโครงการที่มีลักษณะแข่งขัน การประเมินผล จะทำให้ทราบว่าโครงการใดมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาของสาธารณชน สมควรที่จะสนับสนุนให้ดำเนินการต่อไป ส่วนโครงการที่ไม่ประสบผลสำเร็จ หรือให้ผลตอบแทน น้อยกว่ามากก็ควรจะยกเลิกทิ้งเสีย

12. เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของความมีเหตุผลการประเมินผลเป็นการใช้ระเบียบวิธีวิจัยและ เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบ ดังนั้นผลการวิเคราะห์จึงยึดหลักความมีเหตุผลเป็นสำคัญลักษณะ ดังกล่าวจะทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่นต่อสาธารณชนว่าโครงการมีความเหมาะสมที่จะดำเนินการต่อไป เพราะผลการประเมินสนับสนุนว่าโครงการที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างแท้จริง ดังนั้นการประเมินผลจึงเป็นสัญลักษณ์ของความมีเหตุผล

13. ถึงแม้ว่าการประเมินผลจะมีจุดมุ่งหมายสำคัญดังกล่าว แต่เป้าหมายสำคัญอีกประการ หนึ่งของการประเมินผลคือการออกแบบและการนำผลการประเมินไปเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงาน ประการที่สองการติดตามการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประการสุดท้าย การประเมินประสิทธิภาพของโครงการ ในบางกรณีเป็นการยากที่จะนำทั้ง 3 แนวทางมารวมในกิจกรรมเดียวกัน แต่ถ้าจำเป็นต้องทำเราเรียกว่า “การประเมินผลแบบครอบคลุม” (Comprehensive Evaluation) หมายถึง การวิจัยและการวิเคราะห์ที่ ครอบคลุมกรอบความคิดเชิงทฤษฎี การออกแบบนโยบาย การติดตามการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลกระทบประโยชน์ที่เกิดจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ โรสซี และ ฟรีแมน (Rossi & Freeman, 1993, p. 2 อ้างถึงใน สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2544)

ผู้ประเมินผลบางคนพอใจที่จะใช้ประโยชน์จากโครงการที่กำหนดกรอบแนวความคิดในรูปแบบของชุดของขั้นตอนการพัฒนา ซึ่งแต่ละขั้นตอนต้องการคำตอบต่อคำถามในการประเมินที่แตกต่างกันไป

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการประเมินผลจะมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญหลายประการดังได้กล่าวแล้ว แต่การประเมินผลนโยบายก็มีปัญหาอุปสรรคเช่นกัน กล่าวคือรูปแบบที่ดีที่สุดของการประเมินผลนโยบายสำหรับผู้ตัดสินใจนโยบายและผู้บริหาร รวมทั้งผู้วิจัยนโยบายที่ต้องการข้อเท็จจริงสำหรับการวิเคราะห์ คือการประเมินผลอย่างเป็นระบบ (Systematic Evaluation) ซึ่งมุ่งที่จะอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลของนโยบาย โดยการวัดที่มีความแม่นยำเชื่อถือ แต่ในทางปฏิบัติที่ทราบกันดีว่า ในหลายกรณีเป็นการยากมากที่จะทำการวัดเชิงปริมาณ โดยเฉพาะนโยบายทางสังคม ดังนั้นสิ่งที่ทำได้ก็คือการวัดความน่าเชื่อถือโดยการประเมินผลกระทบของนโยบายอย่างระมัดระวังและให้เป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) มากที่สุด แอนเดอร์สัน (Anderson, 1994, pp.151 -182)

แต่ปัญหาจากการประเมินผลนโยบายอาจเกิดจากความไม่แน่นอนของเป้าประสงค์ของนโยบาย ความยากลำบากในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลความสับสนของผลกระทบนโยบายต่อเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการ ข้อจำกัดเรื่องเวลาและการไม่มีอิทธิพลของการประเมิน เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้ประเมินจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการแก้ไขต่อไป

รูปแบบของการประเมิน

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1983) ได้เสนอการประเมินแบบซีบีพี (CIPP Model) แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้า เพื่อบ่งชี้จุดเด่นจุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้ง และมีการประเมินผลการสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้วเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสมที่จะใช้กรอบความคิดในการประเมินแบบซีบีพี จึงเป็นที่นิยมใช้กันมาก ทั้งนี้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่ายสะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมกว้างขวางแบบจำลองซีบีพีจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูผลสำเร็จของโครงการ

การประเมินด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544, หน้า 207 -214)

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมิน โดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของ โครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นช่วงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสภาวะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมายจัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมินการบรรยายและการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมี ความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมายการประเมินสภาวะแวดล้อม ทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย และการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้นคือการวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของราคาและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับโดยการประเมินในด้านอัตราค่าจ้าง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ แต่ถ้าวินิจฉัยการประเมินด้านการศึกษา ผลกำไรอาจไม่อยู่ในรูปตัวเลขก็ได้ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่ตัดสินใจควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าจ้างเท่าใดวางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสภาวะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

3. การประเมินกระบวนการ เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำการประเมินกระบวนการ จำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

3.1 เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

3.3 เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จไม่เฉพาะ เมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วยระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้อย่างไรก็ตาม คือการดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไรเปรียบเทียบผลที่วัดมาได้กับมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือ มาตรฐานสัมพันธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนและทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัยและกระบวนการร่วมด้วย

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาว่าแผน/โครงการ ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งในการปฏิบัติตามแผน/โครงการ และภายหลังปฏิบัติงานเสร็จแล้วงานชิ้นแรกของการประเมินผลก็คือศึกษาว่าวัตถุประสงค์ของแผน/โครงการนั้น คืออะไร แล้วจึงกำหนดวัตถุประสงค์ดังกล่าวให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์

ในการวัดผล อีกทั้งการประเมินผลเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกโครงการเนื่องจากจะได้ทราบถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้นำข้อค้นพบที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นต่อไป ส่วนประเภทของการประเมินจะมีหลายประเภทด้วยกัน ซึ่งการประเมินแบบชิปปี้ก็เป็นวิธีการ ประเมินโครงการอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งมุ่งเน้นการประเมินใน 4 ด้าน ได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต จากข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการประเมินแบบ CIPP ทั้ง 4 ประการ

คุณภาพของการประเมิน

สุวิมล ศิริภานันท์ (2545, หน้า 11 -13) ผลที่ได้จากการประเมินจะมีคุณภาพมากน้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับ

1. ผู้ประเมิน โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำการประเมินจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญคือจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการประเมิน มีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการหรือสิ่งที่ถูกประเมินอย่างแท้จริง และมีความยุติธรรม และซื่อตรงในการรายงานผลที่เกิดขึ้น

2. วิธีการที่นำมาใช้ในการประเมินต้องมีความชัดเจน มีความเป็นปรนัย (Objectivity) มีความเหมาะสมกับโครงการหรือสิ่งที่ถูกประเมิน ดังนั้นการเลือกใช้วิธีการประเมิน ต้องเลือก วิธีการที่มีประสิทธิภาพและหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งเนื่องจากความชัดเจนและความถูกต้อง ของการประเมินเป็นจุดเน้นที่สำคัญ จึงมีความพยายามหาแนวทางช่วยนักประเมินให้จัดทำประเภทการประเมิน ประเภทการตัดสินใจ การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น/ ตัวป้อน (Input Evaluation) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง (Structuring Decisions) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementating Decisions) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) โครงการประเมินที่มีคุณภาพ โดยในปี 1981 ได้มีการประชุมของ The Joint Committee on Standard for Educstional Evaluation เพื่อจัดสร้างมาตรฐานการประเมินขึ้นเรียกว่า “Standara for Evaluation” หรือ “มาตรฐานการประเมิน” โดยเจตนาในเบื้องต้นเพื่อนำมาตรฐานนี้มาใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษา มุ่งที่จะช่วยให้การประเมินเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

มาตรฐานการประเมินนี้ไม่เป็นเพียงเครื่องมือแต่จะแนะนำหลักการต่าง ๆ และยังประกอบด้วยข้อควรระวังและคำเตือนในสิ่งที่นักประเมินมักผิดพลาด ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ย่อย คือ

1. UtilityStandard เป็นมาตรฐานที่กล่าวถึงเงื่อนไขที่ทำให้การประเมินเกิดประโยชน์ เป็นแนวทางที่บอกถึงประเด็นและสิ่งที่ผู้ประเมินควรให้ความสนใจ นับตั้งแต่การพิจารณาผู้ใช้ ผลการประเมิน (Audience) การเลือกใช้ข้อมูลและตลอดไปจนถึงการรายงานผลการประเมิน ประกอบด้วยประเด็นที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับ

- 1.1 ความต้องการของผู้ใช้การประเมิน
- 1.2 ความน่าเชื่อถือของผู้ประเมิน
- 1.3 ขอบเขตและการเลือกใช้ข้อมูล
- 1.4 ความชัดเจนของการแปรผล
- 1.5 ความชัดเจนของการเขียนรายงาน
- 1.6 การเผยแพร่รายงาน
- 1.7 การรายงานผลการประเมินตามระยะเวลาที่กำหนด

2. Feasibility Standard เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการที่จะดำเนินโครงการประเมิน นับตั้งแต่เทคนิควิธีการที่ใช้ไปจนถึงค่าใช้จ่ายในการประเมิน ประกอบด้วย ประเด็นที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับ

2.1 กระบวนการ/เทคนิคที่ใช้ในการปฏิบัติ

2.2 บรรยากาศการเมืองในองค์กร

2.3 ประสิทธิภาพด้านค่าใช้จ่าย

3. Ethical Standard เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับด้านจริยธรรม เนื่องจากผลการประเมินมีผลต่อบุคคลในหลาย ๆ ทางไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่ใช้ข้อมูลหรือกลุ่มที่ให้ข้อมูล ดังนั้นจะต้องมีการเคารพในสิทธิและการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูล โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการประเมินเท่า ๆ กับต้องคำนึงถึงบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการประเมินด้วย ประกอบด้วยประเด็นที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับ

3.1 การชี้แจงความรับผิดชอบของผู้มีส่วนร่วมในการประเมิน

3.2 การตอบสนองความขัดแย้งของกลุ่มบุคคล

3.3 การเสนอข้อมูลอย่างเป็นธรรม

3.4 การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชน

3.5 การคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ให้ข้อมูล

3.6 การเคารพสิทธิส่วนบุคคล

3.7 การเสนอข้อมูลทั้งที่เป็นข้อดีและข้อเสียอย่างเท่าเทียมกัน

3.7 ความรับผิดชอบต่อกฎระเบียบ

4. Accuracy Standard เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับความถูกต้องเป็นการกล่าวถึงวิธีการประเมินในแต่ละขั้นตอนที่จะทำให้มั่นใจได้ว่าการประเมินมีความแม่นยำและถูกต้อง ประกอบด้วยประเด็นที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับ

4.1 การอธิบายถึงสิ่งที่ถูกประเมิน

4.2 การวิเคราะห์บริบท

4.3 การอธิบายวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการ

4.4 การอธิบายแหล่งข้อมูล

4.5 ความตรง (Validity) ของการวัด

4.6 ความเที่ยง (Reliability)

4.7 การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

4.8 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

4.9 การสรุปผลอย่างมีหลักการ

4.10 ความชัดเจนในการรายงานผล

มาตรฐานการประเมินนี้ จัดทำขึ้นเพื่อช่วยเป็นแนวทางในการพิจารณาแผนในโครงการประเมินและวิธีการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ประเมินในการดำเนินงานทำให้ผู้ประเมินมีโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายของการประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

ประโยชน์ของการประเมินผล การประเมินผลงานการปฏิบัติตามแผน/โครงการ จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างน้อย 3 ประการ คือ (ประชุม รอดประเสริฐ, 2537, หน้า 26 -30)

1. ช่วยให้ทราบว่าการปฏิบัติงานตามแผน/โครงการนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด

2. ช่วยให้ทราบว่าวัตถุประสงค์ของแผนงาน/โครงการที่ตั้งไว้เดิมนั้นปัจจุบันยังเป็นวัตถุประสงค์ที่แท้จริงหรือไม่และมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

3. อาจใช้ผลการประเมินตามข้อ 1 และ ข้อ 2 มาประกอบการพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือยกเลิก/โครงการเดิมได้การบริหารที่มีศักยภาพสูง ส่วนใหญ่มักใช้การประเมินผลเป็นเครื่องมือเพื่อการบริหารจัดการ ซึ่งการประเมินผลควรต้องทำในทุก ๆ โอกาสทำบ่อย ๆ และทำการประเมินต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ การประเมินผลจึงมีประโยชน์ต่อผู้บริหาร

4. การประเมินความสำเร็จของงาน องค์กรจำเป็นต้องรู้ว่างานที่กระทำอยู่นั้นกำลังดำเนินการอยู่ถึงขั้นใดหรือดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีมากน้อยเพียงใด ในการดำเนินงานมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างสามารถดำเนินการแก้ไขได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ตัดสินใจอย่างไร แต่ถ้าแก้ไขได้ผลการแก้ไขเป็นอย่างไร ซึ่งความสำเร็จของงานแบ่งได้ เป็น 2 ส่วนหลักคือ

4.1 งานประจำ ในการประเมินงานประจำผลที่ได้รับมักจะเป็นผลประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร ไม่สามารถระบุได้ว่างานที่ดำเนินการอยู่นั้นได้บรรลุเป้าหมายเพียงไร เนื้อหาคุณภาพเพียงไร การที่จะทำให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีคุณภาพควรปรับแก้วิธีการบริหารจัดการอะไรบ้าง หรือจากบรรลุเป้าหมายได้ตามเกณฑ์ มีวิธีอะไรอีกหรือไม่ที่จะช่วยให้เกิด ประสิทธิภาพมากที่สุด ได้รับผลกำไรสูงสุด หรือคุ้มค่ามากกว่าที่ดำเนินการอยู่ได้อีกบ้าง

4.2 งานโครงการ ในการประเมินงานโครงการ ประโยชน์ที่ได้รับคือผู้บริหาร สามารถตัดสินใจได้ว่าโครงการเหล่านั้นสามารถบรรลุเป้าหมายหรือไม่เพียงใดคุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับ แก้ไขโครงการ ปรับให้เข้ากับการประจำหรือโครงการอื่นลุ่มเล็กโครงการนั้นเสียหรือการจัดดำเนินโครงการแง่มุมต่าง ๆ อย่างทันทั่วที่ เหมาะสมและถูกต้อง

5. เพื่อการพัฒนาผลการประเมินงานหรือโครงการในโครงการใดก็ตามเมื่อพบว่ามีปัญหาและปัญหาเหล่านั้นมีวิธีการแก้ไขหรือแนวทางการดำเนินงานที่อาจทำให้ผลงานมีคุณภาพ ขึ้นได้ซึ่งสามารถพัฒนาได้อย่างง่าย ๆ 2 ส่วน คือ

5.1 ผลงาน ประโยชน์ในการประเมินเพื่อพัฒนาผลงาน ทำให้ได้เนื้อหางานที่มีคุณภาพสูง คุ้มค่าคุ้มกับการลงทุน ทำให้ผลงานเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ซึ่งจะทำให้เกิดผลกำไรสูงสุดกับองค์กร ทั้งในรูปของผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน วัสดุ สิ่งของ หรือผลตอบแทนที่ไม่สามารถจับต้องได้ เช่น ความรู้สึกนึกคิดของผู้รับบริการในทางที่ดีต่อองค์กร เป็นต้น

5.2 บุคลากร ประโยชน์ของการประเมินเพื่อพัฒนาบุคลากรเมื่อพบว่าบุคลากรใดบกพร่องความรู้ความสามารถในด้านใด จะได้หาทางส่งเสริมให้บุคลากรเหล่านั้นได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนในสิ่งที่ไม่รู้ต้องทำให้เกิดมีความรู้แตกฉานชำนาญกว่าคนอื่น ๆ ไม่ชอบงานของตนเองต้องทำให้เกิดความรักในงานที่รับผิดชอบเป็นชีวิตจิตใจหรือทำไม่ได้ต้องส่งเสริมให้มีทักษะเชี่ยวชาญเป็นอย่างยิ่งเหนือกว่าใคร ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรโดยรวม

6. ความมั่นใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง เมื่อองค์กรมีการประเมินผลงานหรือโครงการอย่างเป็นระบบย่อมสร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้องได้ว่า งานที่เกิดจากองค์กรเหล่านั้นย่อมมีคุณภาพสูงมีความน่าเชื่อถือน่าศรัทธาเลื่อมใสหรือน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับองค์กรอื่น ๆ

7. ความยุติธรรม เพื่อเป็นหลักประกันในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถควรได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม โดยมีเกณฑ์ วิธีการระบบการประเมินเป็นส่วนประกอบให้เกิดความทัดเทียมกัน

3. แนวคิดและเนื้อหาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความหมายของอุทยานธรณี

ความเป็นมา UNESCO เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งอุทยานธรณีเมื่อปีพ.ศ.2541 เพื่อสนองความต้องการของนานาชาติในเรื่องการรับรู้ถึงแหล่งทางด้าน earth sciences อุทยานธรณี มีการดำเนินงานภายใต้เครือข่ายอุทยานธรณีระดับโลก (Global Geoparks Network หรือ GGN) International Network of Geoparks Program ของ Earth Sciences Division และมีการประสานงานร่วมกับ World Heritages Center and Man and Biosphere (MAB) ปัจจุบันมีสมาชิกจาก 27 ประเทศ และมีอุทยานธรณี 89 แห่ง จากทั่วโลก การดำเนินงานของเครือข่ายอุทยานธรณี มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มมูลค่าและอนุรักษ์แหล่งธรณีวิทยา สร้างงานและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งตั้งเป้าให้มีสมาชิกอุทยานธรณี จำนวน 500 แห่งจากโลก

แนวทางการจัดตั้ง ประเทศต่าง ๆ สามารถเสนอพื้นที่อุทยานธรณีของประเทศตนเองต่อ UNESCO เพื่อขอจัดตั้งอุทยานธรณีและเป็นสมาชิกเครือข่ายอุทยานธรณีระดับโลกได้ โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ UNESCO กำหนด คือ พื้นที่ที่เสนอต้องมีแหล่งธรณีวิทยา มีคุณค่าทางด้านโบราณคดี นิเวศวิทยา และวัฒนธรรม มีการบริหารจัดการและการอนุรักษ์แหล่งต่าง ๆ อย่างมีบูรณาการและการถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน สำหรับประเทศไทย โดยกรมทรัพยากรธรณี ได้ปรับแนวทางและเกณฑ์อุทยานธรณีของ UNESCO และดำเนินการเพื่อให้เกิดการจัดตั้งอุทยานธรณีระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับประเทศและพัฒนาไปสู่เครือข่ายอุทยานธรณีโลก หรืออุทยานธรณีระดับโลก โดยได้จัดทำแนวทางการจัดตั้งอุทยานธรณีและหลักเกณฑ์การประเมินเพื่อกำหนดแหล่งอนุรักษ์ธรณีวิทยาและดำเนินงานตามกระบวนการ รวบรวมข้อมูลธรณีวิทยา ประเมินเพื่อกำหนดแหล่งธรณีวิทยา ประสานงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

UNESCO มีแนวคิดในเรื่องของการอนุรักษ์พื้นที่สามรูปแบบ ได้แก่ (1) มรดกโลกเมื่อได้รับการรับรองแล้วจะอยู่ภายใต้อนุสนธิสัญญา เช่น อยุธยา เขาใหญ่ ห้วยขาแข้ง สุโขทัย โดยชุมชนไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหรือขายของรอบ ๆ พื้นที่ได้ (2) พื้นที่สงวนชีวมณฑล เช่น สะแกราช จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่ศึกษาวิจัยเรียนรู้พื้นที่ป่าและ(3) คือ “Geopark” หรืออุทยานธรณีโลก เป็นพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยแหล่งที่มีความสำคัญอย่างโดดเด่นทางด้านธรณีวิทยาและยังรวมถึงคุณค่าทางโบราณคดี นิเวศวิทยาและวัฒนธรรม ปัจจุบันอุทยานธรณีระดับโลกมีจำนวน 140 แห่งใน 38 ทั่วโลก สำหรับในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอุทยานธรณีโลกของUNESCOรวม 8 แห่ง ได้แก่มาเลเซีย 1 แห่ง อินโดนีเซีย 4 แห่ง เวียดนาม 2 แห่ง และไทย 1 แห่ง คืออุทยานธรณีสุลูลู

3.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

3.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ณัฐพร แสงประดับ (2527) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกลุ่มดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อตัวบุคคล ความเกรงใจที่มีต่อตัวบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศตำแหน่ง ทำให้การมีส่วนร่วมเป็นไปด้วยความเต็มใจ

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมกระบวนการที่ทำให้บุคคลสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อตนเอง และมีส่วนร่วมดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้ต้องไม่ใช้การกำหนดกรอบแนวคิดจากบุคคลภายนอกหรือองค์กรที่บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมในขั้นตอนใด

ขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอนทุกรูปแบบการตัดสินใจของบุคคลในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ จะต้องทำเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิตในทุก ๆ ด้านของตนเองที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องร่วมมือ ร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาภูมิปัญญา การรับรู้สามารถคิดวิเคราะห์และตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง

ประพันธ์พงศ์ ชิมพงษ์ (2551) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลงความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้นและเหตุผลที่คนเข้าร่วมปฏิบัติการได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมดโดยกลุ่มหรือนามของกลุ่มหรือกระทำการผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์ (2525) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรว่าหมายถึงการเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจในการปฏิบัติงานและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคลากรเอง การที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรให้ดีขึ้นนั้นผู้นำจะต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาว่ามนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนร่วมในองค์กร

3.2.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ธนาภรณ์ เมทธิสุตดี (2543) ได้กล่าวถึงลักษณะแนวทางการมีส่วนร่วมดังนี้

1. การร่วมคิด หมายถึงการมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการวางโครงการ วิธีการติดตามผลการตรวจสอบและการดูแลรักษา เพื่อให้กิจกรรมโครงการสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์
2. การร่วมตัดสินใจ หมายถึงเมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือเรียบร้อยแล้วต่อมาจะต้องร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด
3. การร่วมปฏิบัติตามโครงการ หมายถึง การเข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ เช่น ร่วมออกแรง ร่วมบริจาคทรัพย์ เป็นต้น
4. การร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ หมายถึง เมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้วได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจตราดูแลรักษาและประเมินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

มณฑล จันทร์แจ่มใส (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่าการมีส่วนร่วมของบุคคลจะต้องมีและเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผน การเสียสละกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์กำลังเงินหรือทรัพยากรที่มีอยู่

ประชุม สุวดี (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคลเกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่ต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือจะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการวางแผนการบริหารจัดการ การบริการองค์กร ตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจวัฒนธรรมและกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจสมัครใจที่จะเข้าร่วมถึงเห็นผลประโยชน์ของการเข้าร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือเป็นผู้มีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้กับบุคคลในการตัดสินใจและกิจกรรมที่ตนเองต้องการในระดับที่เหมาะสม บุคคลจะต้องมีโอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

สำหรับลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคลโดยทั่วไปแล้ว ยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพและรายได้ เป็นต้น

3.2.3 รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

มงคล จันทร์ส่อง (2544) ได้กำหนดรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้ว่าองค์ประกอบรูปแบบของการมีส่วนร่วม มีอยู่ 3 ด้านดังนี้

1. การมีส่วนร่วมจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การให้บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะทำกิจกรรมนั้น ๆ ไปเพื่ออะไรผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ตัดสินใจกว่าควรจะเข้าร่วมหรือไม่

2. การมีส่วนร่วมจะต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจะต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถตัดสินใจได้ว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

3. การเข้าร่วมจะต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การที่จะให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นจะต้องระบุเป้าหมายด้วย อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปบุคคลกลุ่มเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547) ได้กำหนดรูปแบบและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร
4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกิจกรรมต่าง ๆ
6. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

วรรณฯ วงษ์วานิช (2549) ได้กำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้ 2 ลักษณะดังนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ รูปแบบที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามาเกี่ยวข้องร่วมตัดสินใจ การดำเนินงานแต่ละขั้นตอนจนกว่าการดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จสมบูรณ์

2. การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง คือรูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะหนึ่งลักษณะใดหรือในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเท่านั้น

โดยแท้จริงแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมไม่อาจสามารถกระทำได้ในทุกประเด็นแต่การมีส่วนร่วมของบุคคลจะมีอยู่ในทุกกิจกรรมของสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นการพิจารณาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขพื้นฐานการมีส่วนร่วมว่าจะต้องมีอิสรภาพ มีความเสมอภาค และมีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้การมีส่วนร่วมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรณีการ ชมดี (2524) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเฉพาะโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เพศ อายุ การศึกษา ขนาดครอบครัว อาชีพ รายได้และความยาวนานในการอาศัย มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทั้งนี้เพราะระดับการศึกษาที่สูงทำให้คณะกรรมการสามารถค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตลอดจนศึกษาความต้องการของชุมชนสามารถคิดหาและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาแก้ไขช่วยลดปัญหาได้ สร้างสังคมใหม่ที่เป็นประโยชน์ ร่วมวางแผนนโยบายและแผนงานร่วมตัดสินใจควบคุมติดตามและประเมินผล บำรุงรักษาโครงการ/กิจกรรมที่ทำให้เกิดประโยชน์

สุจินต์ ดาววิรุณ (2527) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชุมชนศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี พ.ศ. 2527 ผลการศึกษาพบว่า เพศและอายุ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน การดำเนินการพัฒนาชุมชน คณะกรรมการชุมชนไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิงล้วนแล้วแต่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคณะกรรมการชุมชนที่มีอายุน้อยหรือมากสามารถเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

สุรัสวดี หุ่นพยนต์ (2528) ได้ศึกษาปัจจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชนที่มีความยากจน ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านเขาดิน ตำบลวังน้ำลาด อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่าความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมพัฒนาชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับการไม่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนเฉพาะในขั้นการค้นหาปัญหา

มงคล จันทรส่อง (2544) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ อายุและความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วม กล่าวโดยสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

วิไลลักษณ์ สุจิตตานนท์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาประชาชนในเขตเทศบาลพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดูแลรักษาและด้านการค้นพบสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับสูงด้านการปฏิบัติงาน ด้านการวางแผนการดำเนินงาน และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในส่วนของการบริการประชาชน ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน มีความสะดวกรวดเร็วพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการบริการประชาชน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการสะท้อนปัญหาและการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ เพื่อร่วมระดมความคิดเห็นร่วมปฏิบัติในแนวทางการบูรณาการร่วมกัน

มณฑล เอกอดุลย์พันธ์ (2553) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบริเวณตลาดน้ำตลิ่งชัน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและปรับปรุงแก้ไขตามลำดับ

3.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า พึงพอใจหมายถึงความรัก ชอบใจและพึงใจ ส่วนศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2539:365) กล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจและการจูงใจจะเป็นเหตุและผลซึ่งกันและกันและได้ให้แนวความคิดไว้ว่า แรงจูงใจ (Motivation) เป็นสิ่งเร้าและความพยายามที่จะตอบสนองความต้องการหรือเป้าหมาย ส่วนความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึงความพึงพอใจเมื่อต้องการหรือเป้าหมายได้รับการตอบสนอง ดังนั้น แรงจูงใจจึงเป็นสิ่งเร้าเพื่อให้เกิดผลลัพธ์คือความพึงพอใจ โดยที่แรงจูงใจนั้นเกิดจากความต้องการที่หลากหลาย ความต้องการบางอย่างเป็นความต้องการทางร่างกาย เช่น ความหิว กระหายน้ำ ความรู้สึกไม่สบาย ในขณะที่ความต้องการบางอย่างเป็นความต้องการทางจิตวิทยา เช่น ความต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ เคารพ และความเป็นเจ้าของ ความต้องการเหล่านี้ยังไม่มีผลต่อการกระทำของบุคคล แต่ความต้องการจะเปลี่ยนเป็นแรงจูงใจเมื่อความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองที่เพียงพอ แรงจูงใจหรือแรงขับ (drive) เป็นความต้องการที่จะทำให้คนได้รับความพึงพอใจ นักจิตวิทยาได้พัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจหลายทฤษฎี โดยทฤษฎีที่ได้รับการนิยมน้อยมี 2 ทฤษฎี (Kotler and Armsirong, 2006:140) คือทฤษฎีแรงจูงใจของฟรอยด์ (Freud theory of motivation) นักจิตวิทยาชาวออสเตรีย ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้กล่าวถึงความสำคัญกรรมวิธีของจิตใต้สำนึกรวมถึงบทบาทหน้าที่ของจิตในชีวิตรมนุษย์เป็นหลักและได้วิเคราะห์บุคลิกภาพของบุคคลซึ่งประกอบไปด้วยระบบความคิดที่สำคัญดังนี้ (ปริญา ลักขิตานนท์, 2544:32) คือประเด็นแรกคือตัวกำหนดของจิตและพลังจิตที่ผลักดันของมนุษย์ยังมีได้ แก่ไขขัดเกลากลายเป็นแรงผลักดันที่เป็นที่ยอมรับและไม่ยอมรับต่อสิ่งแวดล้อม ประเด็นต่อมาคือ การแสดงออกทางพฤติกรรม ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจเป็นตัวกระตุ้น การแสดงออกดังกล่าวจะถูกควบคุมแต่สามารถปรับตัวให้เหมาะสมได้ อีกประเด็นหนึ่งคือ การแสดงออกทางพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกับแนวทางของสังคมและวัฒนธรรม และสุดท้ายคือ การแสดงออกในแนวอุดมคติที่มนุษย์อยากเป็น โดยลักษณะที่แสดงออกดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์กับความดี ความเอาใจใส่ และการเสียสละ ระบบความคิดแต่ละแบบจะส่งผลต่อบุคลิกภาพของผู้บริโภคและจะส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อที่แตกต่างกัน

กู๊ด (Good, 1973) กล่าวถึงความพึงพอใจหมายถึง สภาพ คุณภาพ หรือระดับความพึงพอใจซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่าง ๆ และทัศนคติที่บุคคลนั้นมาต่อสิ่งนั้น

โอลิเวอร์ (Oliver, 1997) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ คือการตอบสนองที่แสดงถึงความรู้ ความประสงค์ของลูกค้านั้นเป็นวิจารณ์ญาณของลูกค้านั้นที่มีต่อสินค้าและบริการ ความพึงพอใจมีมุมมองที่แตกต่างกันแล้วแต่มุมมองของแต่ละคน

เคิร์ก (Quirk, 1987) ความพึงพอใจหมายถึงความรู้ที่มีความสุขหรือความพอใจเมื่อได้รับความสำเร็จหรือได้รับสิ่งที่ต้องการ

โวลแมน (Wolman, 1973) กล่าวคือ ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายความต้องการหรือแรงจูงใจ

ฮอร์นบี้ (Hornby, 2000) ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกที่ดีเมื่อประสบความสำเร็จหรือได้รับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นเป็นความรู้สึกที่พอใจ

วิรุฬ พรรณเทวี (2542, หน้า 111) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล บุคคลอาจจะคาดหวังกับสิ่งหนึ่งอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนตั้งใจไว้ว่ามีมากหรือน้อย

สุริยะ วิริยะสวัสดิ์ (2530, หน้า 42 อ้างถึงใน ปรากฏ กองแก้ว, 2546, หน้า 17) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจหลังการให้บริการของหน่วยงานของรัฐของเขาว่าระดับผลที่ได้จากการพบปะสอดคล้องกับปัญหาที่มีอยู่หรือไม่ ส่งผลดีและสร้างความภูมิใจเพียงใด

สาโรช ไสยสมบัติ (2534, หน้า 18 อ้างถึงใน ปรากฏ กองแก้ว, 2546, หน้า 17) ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยทำให้งานประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นงานที่เกี่ยวกับการให้บริการ นอกจากนี้ผู้บริหารจะดำเนินการให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในการทำงานแล้ว ยังจำเป็นต้องดำเนินการที่จะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจด้วยเพราะความเจริญก้าวหน้าของการบริการเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงจำนวนผู้มาใช้บริการ ดังนั้นผู้บริหารที่ชาญฉลาดจึงควรอย่างยิ่งที่จะศึกษาให้ลึกซึ้งถึงปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจ ทั้งผู้ปฏิบัติและผู้มาใช้บริการ

ราณี เขาวนปริชาต์ (2538, หน้า 18 อ้างถึงใน วุทธิ สารฤทธิคม, 2548 หน้า 31) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุตามจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนองความพึงพอใจต่อการใช้บริการจึงเป็นความรู้สึกของผู้ที่มาใช้บริการมีต่อสถานบริการตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปติดต่อขอรับบริการในสถานบริการนั้น ๆ

อรรถพร คำคม (2546, หน้า 29) ได้สรุปว่าความพึงพอใจ หมายถึงทัศนคติหรือระดับความพึงพอใจของบุคคลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมนั้น ๆ โดยเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยม และประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลจะได้รับ ระดับของความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมนั้น ๆ สามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้นได้

วุทธิ สารฤทธิคม (2548, หน้า 32 อ้างถึงใน รัตนศักดิ์ ยี่สารพัฒน์, 2551, หน้า 6) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจว่า เป็นปฏิกิริยาด้านความรู้สึกต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นที่แสดงผลออกมาในลักษณะของผลลัพธ์สุดท้ายของกระบวนการประเมิน โดยแบ่งออกถึงทิศทางบวกหรือทิศทางลบหรือไม่มีปฏิกิริยา

วัลภา ขายหาด (2532 อ้างถึงใน ประชากร พัฒนกุลและคณะ, 2550, หน้า 22) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการรับบริการในลักษณะของ

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน
2. การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา
3. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง
4. การให้บริการอย่างก้าวหน้า

สุทธิชาติ อำมาตย์หิน (2534, หน้า 11 อ้างถึงใน รังสรรค์ ฤทธิผาด, 2550, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยแบ่งออกเป็น 2 นัยคือ

1. ความหมายที่ยึดสถานการณ์การซื้อหลัก ให้ความหมายไว้ว่า “ความพึงพอใจเป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการประเมินสิ่งที่ได้รับภายหลังสถานการณ์หนึ่ง”
2. ความหมายที่ยึดประสบการณ์เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าเป็นหลัก ให้ความหมายว่า “ความพึงพอใจเป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการประเมินภาพรวมทั้งหมดของประสบการณ์หลายอย่างเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือการบริการในระยะหนึ่ง” และได้ให้ความหมายคำว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภค หมายถึง ภาพการณ์แสดงออกที่เกิดจากการประเมิน

สถานการณ์ซื้อหรือกาใช้สินค้าและบริการและได้อธิบายความหมายเพิ่มเติมว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ภาวะที่แสดงออกถึงความรู้สึกในทางบวกที่เกิดขึ้นจากการประเมินเปรียบเทียบ ประสบการณ์ได้รับบริการที่ตรงกับสิ่งที่ลูกค้าคาดหวังหรือดีกว่าความคาดหวังของลูกค้าในทางตรงกันข้าม ความไม่พึงพอใจ หมายถึง ภาวะการแสดงออกถึงความรู้สึกในทางลบที่เกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบประสบการณ์ได้รับบริการที่ต่ำกว่าความคาดหวังของลูกค้า

ทฤษฎีความพึงพอใจ

เชลลี (shelli, 1995, p.9 อ้างถึงในปรากฏการ กองแก้ว, 2546, หน้า 17) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจสรุปได้ว่าเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกในทางบวกและความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกในทางบวกเป็นความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้ความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับและความสุขนั้นสามารถทำให้เกิดความสุขหรือความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความสุขเป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อนและความสุขนี้มีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกในทางบวกอื่น ๆ ความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวกและความสุขมีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนและระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสามนี้เรียกว่าระบบความพึงพอใจ

3.5 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 หน้า 249) พจนานุกรมสังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นข้อพิจารณาว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม

ศรีสมบุรณ์ แยมกมล (2538, หน้า 47) สรุปเกี่ยวกับความคิดเห็นว่าเป็นการแสดงออกทางความรู้สึกหรือความเชื่อมั่นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผลสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นโดยมีอารมณ์ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงออกซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นนี้อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การแสดงความคิดเห็นอาจทำได้ด้วยคำพูดหรือการเขียนก็ได้

เบส (Best, 1997, p.42) อ้างถึงใน ศรีสมบุรณ์ แยมกมล, 2538, หน้า 47) สรุปความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยการพูดการเขียน โดยมีพื้นฐานความรู้เดิมประสบการณ์ที่บุคคลได้รับตลอดจนสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นเป็นหลักในการแสดงความคิดเห็น

สิริพร บุญนันทน์ (2539, หน้า 17) สรุปว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางความรู้สึกหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผลสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้น โดยมีอารมณ์ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากบุคคลอื่นก็ได้ ความคิดเห็นอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา การแสดงออกความคิดเห็นอาจทำได้ด้วยคำพูดหรือการเขียนก็ได้

นพมาศ อีรวะดิน (2539, หน้า 99) อธิบายว่าความคิดเห็นนั้นถูกจัดว่าเป็นส่วนที่มนุษย์ได้แสดงออกมาโดยการพูดหรือเขียน มนุษย์นั้นจะพูดจากใจจริง พูดตามสังคมหรือพูดเพื่อเอาใจผู้ฟังก็ตาม แต่เมื่อพูดหรือเขียนไปแล้วก็ทำให้เกิดผลได้ คนส่วนใหญ่มักจะถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความในใจ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่นิยมนกันมากที่จะสำรวจความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งหรือเรียกกันว่า การสำรวจประชามติ (polling) จึงอาจกล่าวได้ว่า การหยั่งประชามติเป็นเครื่องมือสำคัญทางวิชาการที่ศึกษาและสำรวจการแสดงความคิดเห็นในปัจจุบัน

สำหรับนักจิตวิทยาสังคม (สิริพร บุญนันทน์, 2539, หน้า 17) ได้กล่าวถึงความคิดเห็นว่าเป็นการแสดงออกทางถ้อยคำ (verbal expression) เกี่ยวกับทัศนคติความเชื่อหรือค่านิยมแต่ความคิดเห็นไม่ใช่สิ่งเดียวกับทัศนคติเพราะในตัวของมันเองไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทางอารมณ์หรือพฤติกรรม

หลวงวิเชียรแพทยาคม (วิเชียร พุฒิวิญญู, 2539 หน้า 12 อ้างถึงใน ไพโรจน์ ฉัตรศิริมงคล, 2540 หน้า 33) กล่าวว่า ความคิดเห็น (opinion) กับทัศนคติ (attitude) มักจะถูกใช้สลับกันได้เสนอทัศนคติมักจะหมายถึงความพยายามที่จะทำ (intention to act) ซึ่งจะเกี่ยวข้องอย่างมากกับอุปนิสัยและพฤติกรรมส่วนความคิดเห็นเป็นเพียงคำพูดและเครื่องหมาย แต่ทุกคราวที่พูดถึงการทดสอบทัศนคติมักจะเผยถึงความคิดเห็นด้วย

ความคิดเห็น ตามความหมายของพจนานุกรมทางด้านสังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (วิเชียร พุฒิวิญญู, 2539, หน้า 12 อ้างถึงใน ไพโรจน์ ฉัตรศิริมงคล, 2540, หน้า 33) ได้ให้ความหมายว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญา ความคิดประกอบถึงแม้จะได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไป

ความคิดเห็น ตามความหมายของพจนานุกรมทางการศึกษา (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538 หน้า 5) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นคือความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความแน่นอนหรือความรู้อันแท้จริงแต่จะตั้งอยู่ในจิตใจ ความเห็นและการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่ว่าจะน่าจะเป็นจริงหรือน่าจะตรงตามที่คิดไว้

อุทัย ทิรัญโต (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538 หน้า 5-6) ให้ความเห็นว่าความคิดเห็นของคนมีหลายระดับคือ อย่างผิวเผินก็มี อย่างลึกซึ้งก็มี สำหรับความคิดเห็นที่เป็นทัศนคติ (attitude) นั้นเป็นความคิดเห็นอย่างลึกซึ้งและติดตัวไปเป็นเวลานานเป็นความคิดเห็นทั่ว ๆ ไปไม่เฉพาะอย่าง ซึ่งมีประจำตัวของบุคคลทุกคน ส่วนความคิดเห็นที่ไม่ลึกซึ้งและเป็นความคิดเห็นเฉพาะอย่าง และมีอยู่เป็นเวลานั้นอันเรียกว่า Opinion เป็นความคิดเห็นประเภทหนึ่งที่ไม่ตั้งอยู่รากฐานของงานที่เพียงพอแก่การพิสูจน์มีความรู้แห่งอารมณ์น้อยเกิดขึ้นง่ายแต่สลายเร็ว

สุทธิพงษ์ แสงมณี (อ้างถึงใน รับกานต์ สุขสว่าง, 2538, หน้า 6) แปลจาก Nunnally ความว่าทั้งความคิดเห็นและทัศนคตินั้นเป็นการแสดงออกความคิดเห็นในรูปที่เกี่ยวกับตัวเลข นอกจากนั้นยังอธิบายอีกว่า คำว่าความคิดเห็นนั้นจะใช้ในเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึก (Feeling) และความชอบพอ (preference) ในท้ายที่สุดเขาได้สรุปว่าเขามักใช้คำว่าความคิดเห็นมากกว่าคำว่า “ทัศนคติ”

กฤษฎี มหาวีรพันธุ์ (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538, หน้า 7) กล่าวว่า “ความคิดเห็น” เป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่อยู่บนความแน่นอนหรือความจริง แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจบุคคลจะแสดงออกโดยมีข้ออ้างหรือการแสดงเหตุผลสนับสนุนหรือปกป้องความคิดเห็นนั้น ความคิดเห็นบางอย่างเป็นผลของการแปลความหมายของข้อเท็จจริงซึ่งขึ้นอยู่กับคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละบุคคล เช่น พื้นความรู้ประสบการณ์ในการทำงาน สภาพแวดล้อม ฯลฯ และมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ การแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้

ประเสริฐ แยมกลิ้งฟุ้ง (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538, หน้า 7) กล่าวว่า “ทัศนคติจะปรากฏอยู่ในความคิดเห็นซึ่งเป็นการตัดสินใจเฉพาะในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง การเรียงลำดับจากค่านิยมไปสู่ทัศนคติและความคิดเห็นเป็นการก้าวจากเรื่องทั่วไป ไปยังเรื่องเฉพาะจากสภาพจิตใจหรือความโน้มเอียงที่เริ่มกว้าง ๆ และแคบเข้าจนในที่สุดแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นเฉพาะเรื่องความคิดเห็นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ความคิดเห็นมักจะเป็นผลที่สลับซับซ้อนของทัศนคติหลายอย่าง ความคิดเห็นของบุคคลที่แสดงถึงความคิดในสถานการณ์หนึ่งจะไม่มีผลผูกพันจริง ๆ ดังจะเห็นได้จากกรณีสมาชิกสภานิติบัญญัติซึ่งเปลี่ยนความคิดเห็นของตนไปตามอำเภอใจของกลุ่มต่าง ๆ และบรรยากาศความคิดเห็นที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ”

สุโท เจริญสุข (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538, หน้า 8) กล่าวถึงความคิดเห็นว่าเป็นสภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคลอันเป็นผลให้บุคคลมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบ ไม่ชอบ หรือเฉย ๆ

สุชา จันทร์เอมและสุรางค์ จันทร์เอม (อ้างถึงใน สมปอง ประเสริฐผล, 2538 หน้า 10) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ เราไม่สามารถแยกความคิดเห็นกับทัศนคติออกจากกันได้ เพราะความคิดเห็นมีลักษณะคล้ายทัศนคติ แต่ความคิดเห็นแตกต่างจากทัศนคตินั้นเป็นความพร้อมทางจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อาจแสดงออกมาได้ทั้งคำพูดและการกระทำ ทัศนคติไม่เหมือนกับความคิดเห็นตรงที่ไม่ใช่สิ่งเร้าที่จะแสดงออกมาได้อย่างเปิดเผยหรือตอบสนองอย่างตรง ๆ และลักษณะของความคิดเห็นไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (อ้างถึงใน สมปอง ประเสริฐผล, 2538 หน้า 10) กล่าวว่า “ความคิดเห็น ถือได้ว่าเป็นการแสดงออกทางด้านทัศนคติอย่างหนึ่ง แต่การแสดงความคิดเห็นมักจะมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบและเป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างยิ่งต่อสถานการณ์ภายนอก”

โคเลสนิค (Kolesnik อ้างถึงในไพโรจน์ ฉัตรศิริมงคล, 2540, หน้า 33) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแปลความหมายหรือการลงความคิดเห็นที่เกิดจากข้อเท็จจริง ซึ่งแต่ละบุคคลคิดว่าถูกต้องแต่คนอื่น ๆ อาจไม่เห็นด้วยก็ได้

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงบุคคลทางอารมณ์ความรู้สึกหรือความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยไม่ต้องมีหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปแล้วนำไปสู่การแปรความหมายหรือการคาดคะเน โดยอาศัยความรู้ อารมณ์ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม ขณะนั้นเป็นพื้นฐานแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ นอกจากนี้ความคิดเห็นยังอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและแสดงออกทางในทางบวกหรือทางลบก็ได้ผ่านทางคำพูด การเขียน หรือเครื่องหมายสัญลักษณ์ การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาหาความรู้สึกของบุคคล กลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแต่ละคนจะแสดงความเชื่อและความรู้สึกใด ๆ ออกมาโดยการพูด การเขียน เป็นต้น การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายต่าง ๆ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบกระบวนการและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการให้ได้รับความพอใจสูงสุด

บทที่ 3

วิธีการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) โดยกำหนดวิธีการและขั้นตอนการติดตามและประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินผล ดังนี้

1. แนวทางการประเมินผล
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การนำเสนอ

3.1 แนวทางการประเมินผล

ศึกษารายละเอียดการประเมินจากคู่มือการใช้โปรแกรม เพื่อสร้างความเข้าใจรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยพิจารณาข้อมูลที่กำหนดไว้ในโปรแกรมแล้วเลือกใช้วัตถุประสงค์ที่เหมาะสม ทั้งนี้ได้มีการเพิ่มเติม ปรับปรุงวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการบางประการ กำหนดประเด็นประเมิน โดยพิจารณาข้อมูลที่กำหนดไว้ในโปรแกรมแล้วเลือกใช้ประเด็นที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามได้ปรับปรุงประเด็นขึ้นใหม่บางประเด็นเพื่อให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการและพัฒนาเครื่องมือประเมินคือแบบสอบถาม (ปลายเปิด-ปิด)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น /สมาชิกสภาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการโครงการ และกลุ่มประชาชนประกอบด้วยประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอภูเวียงและอำเภอเวียงเก่า

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผล คือแบบสอบถาม (ปลายเปิด-ปิด) แบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

1. ชุดแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการ แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารงานโครงการ
 - ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและทัศนคติที่มีต่อโครงการ

2. ชุดแบบสอบถามสำหรับประชาชนทั่วไป แบบสอบถามที่ทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้
- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารจัดการ
 - ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินโครงการ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการทอดแบบสอบถาม สันทนากลุ่มและสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ณ สถานที่ปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการและประชาชนทั่วไปในสถานที่ดำเนินโครงการในพื้นที่ รวมทั้งการถ่ายภาพการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ

3.5 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ มกราคม – กรกฎาคม 2562

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เริ่มจากการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จากนั้นนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน ซึ่งแบบสอบถามในการประเมินครั้งนี้เป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ คือมากที่สุด (5) มาก (4) พอใช้ (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1) เพื่อแปลผลซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (จากชูศรี วงศ์รัตน์, 2541: 25)

$$\text{ขนาดขั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนขั้น}}$$
$$\text{ขนาดขั้น} = \frac{5 - 0}{5} = 1 = 1 - 0.01 = 0.99$$

(ขีดจำกัดบนของขั้นแรก = ขีดจำกัดล่างของขั้นแรก + ขนาดขั้น - 0.01)

จึงวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้โดยการหาค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนคำถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยนำข้อเสนอแนะที่มีความเรียงคล้ายกันมาสรุปตามลำดับความถี่

สำหรับสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอวิเคราะห์ข้อมูลกำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) N แทนจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) $\bar{x}$ แทน คะแนนค่าเฉลี่ย
- 3) S.D. แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.6.2 เกณฑ์การแปลผล

สำหรับค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักที่ได้ ผู้ประเมินนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การตัดสินผลการประเมินของ บุญชม ศรีสะอาด (2545) ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.0 – 1.50	น้อยที่สุด

3.7 การนำเสนอ

จัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลในรูปแบบของแผนที่ร้อยละในเชิงพรรณนา บทที่ 4 ในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่และแสดงรายละเอียดในประเด็นคำตอบต่าง ๆ ได้จากแบบสอบถามของประชากร ค่าสถิติที่ใช้จะเป็น ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปผลการติดตามในภาพรวม จะแสดงอยู่ในบทที่ 5 แล้วรวบรวมเป็นรูปเล่ม รายงานผู้บริหาร และเผยแพร่ลงใน website ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน และผู้สนใจทราบต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการติดตามประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) โดยใช้แบบสอบถาม สนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์และนำเสนอรายงานการติดตามและประเมินผลด้วยวิธีการบรรยายประกอบตารางตามประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 กลุ่ม และนำเสนอผลการประเมินโครงการในด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่และประชาชนในด้านการบริหารจัดการโครงการ (ระดับการมีส่วนร่วม) ความคิดเห็นและทัศนคติของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อโครงการ ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการ (ระดับความพึงพอใจ) มีดังนี้

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก
- 1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในด้านการบริหารจัดการโครงการ (ระดับการมีส่วนร่วม)
- 1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นและทัศนคติที่มีต่อโครงการ

2. กลุ่มประชาชนทั่วไป นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก
- 2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารจัดการโครงการ (ระดับการมีส่วนร่วม)
- 2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินการโครงการ (ระดับความพึงพอใจ)

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (เจ้าหน้าที่)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (เจ้าหน้าที่)

1. เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ชาย	24	63.16
หญิง	14	36.84
รวม	38	100.00

รายงานการติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park)

2. อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
21-30 ปี	7	18.42
31-40 ปี	8	21.05
41-50 ปี	9	23.68
51-60 ปี	9	23.68
61 ปีขึ้นไป	5	13.16
รวม	38	100.00
3. สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ประชาคมหมู่บ้าน	1	2.63
นักการเมืองท้องถิ่น	8	21.05
เจ้าหน้าที่/พนักงานของรัฐ	15	39.47
เจ้าหน้าที่อุทยาน(ระบุ) จันท.อุทยานแห่งชาติภูเวียง	14	36.84
รวม	38	100.00
4. ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2	5.26
ปวช./ปวส.	3	7.90
ปริญญาตรี	18	47.37
สูงกว่าปริญญาตรี	15	39.47
รวม	38	100.00
5. อาชีพหลัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
รับจ้างทั่วไป	2	5.26
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	4	10.53
องค์กรมหาชน/รัฐวิสาหกิจ	5	13.16

รับราชการ	18	47.37
อื่นๆ ระบุ จนท.อุทยานฯ	9	23.68
รวม	38	100.00

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 63.16 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 36.84

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุระหว่าง 41-50 ปีและอายุระหว่าง 51-60 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.68 รองลงมา ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี อายุระหว่าง 21-30 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 21.05 ร้อยละ 18.42 ร้อยละ 13.16 ตามลำดับ

สถานภาพ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของบ้าน/พนักงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 39.47 รองลงมาได้แก่เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูเวียง นักการเมืองท้องถิ่น ประชาคมหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 36.84 ร้อยละ 21.05 และร้อยละ 2.63 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็น ร้อยละ 47.37 รองลงมา ได้แก่ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ระดับปวช./ปวส. และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 39.47 ร้อยละ 7.90 และร้อยละ 5.26 ตามลำดับ

อาชีพหลัก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 47.37 รองลงมา ได้แก่ อาชีพอื่น ๆ (เจ้าหน้าที่อุทยาน/ลูกจ้างชั่วคราว) องค์กรมหาชน/รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 23.68 ร้อยละ 13.16 ร้อยละ 10.53 และร้อยละ 5.26 ตามลำดับ

4.2 การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในด้านการบริหารจัดการโครงการ (ระดับการมีส่วนร่วม) (เจ้าหน้าที่)

การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการบริหารจัดการโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในด้านการบริหารจัดการโครงการ (ระดับการมีส่วนร่วม) (เจ้าหน้าที่)

หัวข้อ	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวนคน)							
	มากที่สุด	มาก	พอใช้	น้อย	น้อยที่สุด	SD	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1. มีการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	33 (86.84)	5 (13.16)	- (0.00)	- (0.00)	- (0.00)	0.338	4.87	มากที่สุด
2. มีการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่ร่วมรับรู้ข่าวสารของโครงการ/กิจกรรม	27 (71.05)	11 (28.95)	- (0.00)	- (0.00)	- (0.00)	0.454	4.71	มากที่สุด
3. มีการรายงานผลจากการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม	25 (65.79)	13 (34.21)	- (0.00)	- (0.00)	- (0.00)	0.474	4.66	มากที่สุด
4. มีความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	32 (84.21)	6 (15.79)	- (0.00)	- (0.00)	- (0.00)	0.365	4.84	มากที่สุด
5. มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	30 (78.95)	8 (21.05)	- (0.00)	- (0.00)	- (0.00)	0.408	4.79	มากที่สุด
6. โครงการนี้คุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับ	30 (78.95)	8 (21.05)	- (0.00)	- (0.00)	- (0.00)	0.408	4.79	มากที่สุด
7. โครงการนี้ตรงกับความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว	29 (76.32)	9 (23.64)	- (0.00)	- (0.00)	- (0.00)	0.425	4.76	มากที่สุด
รวม						0.418	4.77	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงว่าผลการประเมินโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) หลังการดำเนินโครงการด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการบริหารจัดการโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.77$ S.D.=0.42) คิดเป็น

ร้อยละ 95.40 สำหรับการประเมินรายหัวข้อปรากฏว่าหัวข้อการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรม มีผลการประเมินสูงกว่าด้านอื่น คือมีผลการประเมินในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.87$, S.D.=0.34) และผลการประเมินระดับรองลงมาได้แก่ด้านความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.84$ S.D.=0.37) การรับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม และโครงการนี้คุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับ ($\bar{x} = 4.79$, S.D.=0.41) โครงการนี้ตรงกับความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{x} = 4.76$ S.D.=0.43) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมรับรู้ข่าวสารของโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.71$, S.D.=0.45) และการรายงานการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x} = 4.66$, S.D.=0.47)

4.3 ความคิดเห็นและทัศนคติที่มีต่อโครงการ (เจ้าหน้าที่)

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นและทัศนคติของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อโครงการ

1. ท่านมีความเข้าใจในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ให้เป็นอุทยานธรณีโลก หรือไม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เข้าใจ	36	94.74
ไม่เข้าใจ	2	5.26
รวม	38	100.00
2. ท่านคิดว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นในครั้งนี้ มีประโยชน์กับประชาชนในจังหวัดขอนแก่นหรือไม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
มี	38	100.00
ไม่มี	0	0.00
รวม	38	100.00
3. ท่านคิดว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นในครั้งนี้ สามารถดำเนินการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัด และระดับประเทศ ได้หรือไม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ได้	38	100.00
ไม่ได้	0	0.00
รวม	38	100.00
4. ท่านคิดว่าวิธีการดำเนินการศึกษาอุทยานธรณีขอนแก่น เพื่อผลักดันให้เป็นอุทยานธรณีโลก มีความเหมาะสมหรือไม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เหมาะสม	38	100.00

รายงานการติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park)

ไม่เหมาะสม	0	0.00
รวม	38	100.00
5. ท่านคิดว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นในครั้งนี้มีประโยชน์ต่อท่าน/หน่วยงาน/ประชาชนในพื้นที่ หรือไม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
มี	38	100.00
ไม่มี	0	0.00
รวม	38	100.00
6. การประชาสัมพันธ์โครงการอุทยานธรณีขอนแก่น มีการจัดประชุม ชี้แจง เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนได้ เสียในพื้นที่ ท่านมีคำแนะนำในด้านการประชาสัมพันธ์อย่างไร	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เนื้อหาสาระของสื่อประชาสัมพันธ์ สิ่งที่ต้องปรับปรุง เพิ่มเติม โปรดระบุ	34	89.47
เพิ่มเติม กิจกรรมการมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น สิ่งที่ต้องปรับปรุง โปรดระบุ	3	7.90
อื่นๆ สิ่งที่ต้องปรับปรุง เพิ่มช่องการประชาสัมพันธ์ สื่อโซเชียล เพิ่มขึ้น	1	2.62
รวม	38	100.00
7. ท่านเห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น เป็นอุทยานธรณีโลก หรือไม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เห็นด้วย	38	100.00
ไม่เห็นด้วย	0	0.00
รวม	38	100.00
8. ท่านคิดว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น จะส่งผลกระทบในด้านใดบ้าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ระบบนิเวศน์ (เช่น สัตว์ป่า, ป่าไม้ ฯลฯ)	11	28.95
พื้นที่อนุรักษ์ทางมรดก	10	26.32
พิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์	3	7.90
การใช้ประโยชน์ที่ดิน	3	7.90
วิถีคนในชุมชน	11	28.95

รวม	38	100.00
9. ท่านต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสารของอุทยานธรณีขอนแก่น เพิ่มเติมในด้านใด	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ด้านวิศวกรรม	6	15.79
ด้านเศรษฐกิจสังคม	13	34.21
ด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อม	10	26.32
ด้านแหล่งท่องเที่ยว	9	23.68
รวม	38	100.00

จากตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) หลังการดำเนินโครงการด้านการแสดงความคิดเห็นและทัศนคติต่อการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น มีดังนี้

- เจ้าหน้าที่ส่วนมาก (ร้อยละ 94.74) มีความเข้าใจในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นเป็นอุทยานธรณีโลก (ข้อ1) เนื่องจากได้เข้าร่วมประชุม รับฟังคำชี้แจง ศึกษาเรียนรู้ในรายละเอียดตั้งแต่กระบวนการจัดตั้งอุทยานธรณีขอนแก่นร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- เจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 100) เห็นว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น สู่อุทยานธรณีโลก เป็นประโยชน์กับประชาชนในจังหวัดขอนแก่น (ข้อ2) สามารถดำเนินการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัดและระดับประเทศได้ (ข้อ3) เนื่องจากในการบริหารจัดการโครงการมีการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา วิถีชุมชนได้อย่างยั่งยืน ช่วยสร้างความมั่นคงในระบบเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นถึงระดับชาติ ประชาชนในพื้นที่ที่มีความตื่นตัวการสร้างมูลค่าจากแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP สามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมากและเป็นจุดสำคัญที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เข้ามาศึกษา เยี่ยมชม เข้าพักในเขตพื้นที่อุทยานธรณี

- เจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 100) เห็นว่ากับวิธีการดำเนินการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น เพื่อผลักดันไปสู่อุทยานธรณีโลกด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) มีความเหมาะสม (ข้อ 4) เนื่องจากกระบวนการทำงานที่ชัดเจน ส่วนราชการและประชาชนในพื้นที่ให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมมีส่วนร่วมประชาชนในโครงการ การพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นมีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ หน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ (ข้อ5) เนื่องจากเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจในระดับชุมชนท้องถิ่น การเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ แหล่งธรณีวิทยาหุบเขาไดโนเสาร์ภูเวียง สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และเห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นเป็นอุทยานธรณีโลก (ข้อ7) เพราะมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนเกิดประโยชน์กับประชาชนในเขตพื้นที่ตั้งอุทยานธรณี เศรษฐกิจท้องถิ่นมีความเข้มแข็งยั่งยืน พัฒนาจังหวัดขอนแก่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศึกษาเรียนรู้และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นให้มีความหลากหลาย

- เจ้าหน้าที่ส่วนมาก (ร้อยละ 89.47) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โครงการอุทยานธรณีขอนแก่น ในด้านเนื้อหาของสื่อประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ต้องปรับปรุงเพิ่มเติม (ข้อ6) ต้องเพิ่มเนื้อหาสาระของสื่อประชาสัมพันธ์ ต้องระบุกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน มีการกระจายข้อมูล ส่งเสริมการจัดเก็บข้อมูลของทุกภาคส่วนมากขึ้นและเพิ่มเติมเวทีแสดงความคิดเห็นในระดับชุมชน/หมู่บ้าน สถานศึกษาและกิจกรรมของหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โครงการ และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน ออกบูธในงานเทศกาลต่าง ๆ สถานประกอบการ เช่นโรงแรม ที่มีนักท่องเที่ยวเข้าพัก

- เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 28.95) เห็นว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น จะส่งผลกระทบต่อด้านระบบนิเวศน์ (เช่น สัตว์ป่า,ป่าไม้ ฯลฯ) กับวิถีคนในชุมชน (ข้อ8) ในเรื่องการใช้ประโยชน์จากที่ดิน วิถีชีวิตของคนในชุมชนในพื้นที่เปลี่ยนไปต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเข้ามา สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ด้านระบบนิเวศน์ ความสมบูรณ์ได้รับความคุ้มครอง อนุรักษ์ พื้นที่อนุรักษ์ทางมรดกมีการรวบรวมข้อมูลมากขึ้น เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาศึกษา พิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์ ได้รับการพัฒนา บูรณะ เป็นประโยชน์ทางประวัติศาสตร์ การใช้ประโยชน์จากที่ดิน มีการพัฒนาดินมากขึ้นมูลค่าสูง (ระวางการบุกรุก) วิถีคนในชุมชนอาจเปลี่ยนไปจากเกษตรกรรมเป็นเชิงท่องเที่ยว เศรษฐกิจดีขึ้น มีรายได้มั่นคง รวมทั้งมีความต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสารของอุทยานธรณีขอนแก่นในด้านเศรษฐกิจสังคม (ข้อ9) ต้องการเพิ่มวิศวกรรม ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านการท่องเที่ยว

4.4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ประชาชน)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ชาย	160	45.85
หญิง	189	54.15
รวม	349	100.00
2. อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ต่ำกว่า 20 ปี	15	4.30
21-30 ปี	64	18.34
31-40 ปี	95	27.22
41-50 ปี	104	29.80

รายงานการติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park)

51-60 ปี	56	16.05
61 ปีขึ้นไป	15	4.30
รวม	349	100.00
3. สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ประชาชนทั่วไป	180	51.58
ประชาคมหมู่บ้าน	13	3.73
ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	10	2.87
นักการเมืองท้องถิ่น	9	2.58
เจ้าหน้าที่/พนักงานของรัฐ	125	35.82
นักเรียน	10	2.87
เจ้าหน้าที่อุทยาน (ระบุ).....	2	0.57
รวม	349	100.00
4. ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ประถมศึกษา	62	17.77
มัธยมศึกษาตอนต้น	54	15.47
มัธยมศึกษาตอนปลาย	58	16.62
ปวช./ปวส.	39	11.18
ปริญญาตรี	107	30.66
สูงกว่าปริญญาตรี	28	8.02
อื่นๆ ระบุ	1	0.29
รวม	349	100.00
5. อาชีพหลัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เกษตรกร	75	21.49

รับจ้างทั่วไป	100	28.65
นักเรียน	18	5.16
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	24	6.88
องค์กรมหาชน/รัฐวิสาหกิจ	20	5.73
รับราชการ	89	25.50
อื่นๆ ระบุ	23	6.59
รวม	349	100.00

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.15 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 45.85

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.80 รองลงมา ได้แก่ อายุระหว่าง 31-40 ปี อายุระหว่าง 21-30 ปี อายุระหว่าง 51-60 ปี อายุต่ำกว่า 20 มีจำนวนเท่ากับกับอายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 27.22 ร้อยละ 18.34 ร้อยละ 16.05 และร้อยละ 4.30 ตามลำดับ

สถานภาพ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 51.58 รองลงมาได้แก่ เจ้าหน้าที่/พนักงานของรัฐ ประชาคมหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน/กำนันเท่ากับกับจำนวนนักเรียน นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูเวียง คิดเป็นร้อยละ 35.82 ร้อยละ 3.73 ร้อยละ 2.87 ร้อยละ 2.58 และร้อยละ 0.57 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็น ร้อยละ 47.37 รองลงมา ได้แก่ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ระดับปวช./ปวส. และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 39.47 ร้อยละ 7.90 และร้อยละ 5.26 ตามลำดับ

อาชีพหลัก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 28.65 รองลงมาได้แก่ รับราชการ เกษตรกรรม ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย อาชีพอื่น ๆ องค์กรมหาชน/รัฐวิสาหกิจ นักเรียน คิดเป็นร้อยละ 25.50 ร้อยละ 21.49 ร้อยละ 6.88 ร้อยละ 6.59 ร้อยละ 5.73 และร้อยละ 5.16 ตามลำดับ

4.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารจัดการโครงการ (ระดับการมีส่วนร่วม) (ประชาชน)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารจัดการโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารจัดการโครงการ (ระดับการมีส่วนร่วม)

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ (จำนวนคน)							
	มากที่สุด	มาก	พอใช้	น้อย	น้อยที่สุด	SD	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1. มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรม	204 (58.45)	129 (36.96)	14 (4.01)	2 (0.57)	- (0.00)	0.603	4.53	มากที่สุด
2. มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมรับรู้ข่าวสารของโครงการ/กิจกรรม	194 (55.59)	137 (39.26)	17 (4.87)	1 (0.29)	- (0.00)	0.604	4.50	มาก
3. มีการรายงานการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม	204 (58.45)	125 (35.82)	81 (5.16)	2 (0.57)	- (0.00)	0.622	4.52	มากที่สุด
4. มีความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	198 (56.73)	127 (36.39)	24 (6.89)	- (0.00)	- (0.00)	0.623	4.50	มาก
5. มีส่วนร่วมในการให้ได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	204 (58.45)	116 (33.24)	27 (7.74)	2 (0.57)	- (0.00)	0.663	4.50	มาก
6. โครงการนี้คุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับ	196 (56.16)	131 (37.54)	20 (5.73)	2 (0.57)	- (0.00)	0.632	4.49	มาก
7. โครงการนี้ตรงกับความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว	229 (65.62)	96 (27.51)	21 (6.02)	2 (0.57)	1 (0.29)	0.658	4.58	มากที่สุด
รวม						0.630	4.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงผลการติดตามประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) หลังการดำเนินโครงการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52, S.D.=0.63$) คิดเป็นร้อยละ 90.40 สำหรับผลการประเมินรายหัวข้อปรากฏว่าหัวข้อโครงการตรงกับความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว มีผลการประเมินสูงกว่าหัวข้ออื่น คือมีผลการประเมินอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58, S.D.=0.66$) และผลการประเมินอยู่ในระดับที่ใกล้เคียง คือหัวข้อการรายงานการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.53, S.D.=0.60$) และหัวข้ออื่นมีผลการประเมินในระดับการมีส่วนร่วมมากเรียงตามลำดับ ได้แก่ด้านการให้ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.50, S.D.=0.66$) ความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.50, S.D.=0.62$) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมรับรู้ข่าวสารของโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.50, S.D.=0.60$) และความคุ้มค่าของโครงการกับงบประมาณ มีระดับการมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x} = 4.49, S.D.=0.63$)

4.6 ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานโครงการ (ระดับความพึงพอใจ) (ประชาชน)

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของโครงการ (ระดับความพึงพอใจ)

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ (จำนวนคน)							
	มากที่สุด	มาก	พอใช้	น้อย	น้อยที่สุด	SD	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับอุทยานธรณีขอนแก่น มากน้อยเพียงใด	248 (71.06)	85 (24.36)	16 (4.59)	- (0.00)	- (0.00)	0.561	4.66	มากที่สุด
2. ท่านได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของอุทยานธรณีขอนแก่น มากน้อยเพียงใด	174 (49.86)	155 (44.41)	20 (5.73)	- (0.00)	- (0.00)	0.601	4.44	มากที่สุด
3. ท่านทราบหรือไม่ว่าในอุทยานธรณีขอนแก่น มีแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ มากน้อยเพียงใด	231 (66.19)	107 (30.66)	11 (3.15)	- (0.00)	- (0.00)	0.544	4.63	มากที่สุด

รายงานการติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park)

4. เจ้าหน้าที่ในอุทยานธรณีขอนแก่น สามารถให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว มากน้อยเพียงใด	220 (66.19)	116 (30.66)	13 (3.15)	- (0.00)	- (0.00)	0.562	4.59	มากที่สุด
5. มีการใช้เทคโนโลยี และอุปกรณ์นำเสนอ มีความทันสมัย มากน้อยเพียงใด	228 (65.33)	111 (31.81)	10 (2.87)	- (0.00)	- (0.00)	0.540	4.62	มากที่สุด
6. ท่านคิดว่าอุทยานธรณีขอนแก่น พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ระดับจังหวัดได้มากน้อยเพียงใด	211 (60.46)	129 (36.96)	9 (2.58)	- (0.00)	- (0.00)	0.543	4.58	มากที่สุด
7. ท่านคิดว่าอุทยานธรณีขอนแก่น มีความหลากหลายโดดเด่น ทางธรรมชาติ มากน้อยเพียงใด	231 (66.19)	109 (31.32)	9 (2.58)	- (0.00)	- (0.00)	0.532	4.64	มากที่สุด
8. ท่านคิดว่าอุทยานธรณีขอนแก่น เหมาะสมที่จะเป็นอุทยานธรณีโลก มากน้อยเพียงใด	230 (65.90)	112 (32.09)	7 (2.01)	- (0.00)	- (0.00)	0.520	4.64	มากที่สุด
9. การบริหารจัดการของคนในชุมชน สถานศึกษา พร้อมที่จะให้บริการ สำหรับนักท่องเที่ยวจากผู้มาเยือน มากน้อยเพียงใด	222 (63.61)	116 (33.24)	11 (3.15)	- (0.00)	- (0.00)	0.550	4.60	มากที่สุด
10. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น ภาคเอกชน หน่วยงานราชการ มากน้อยเพียงใด	223 (63.90)	112 (32.09)	14 (4.01)	- (0.00)	- (0.00)	0.566	4.60	มากที่สุด
11. การอนุรักษ์ ถ่ายทอดความรู้ เชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชน นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน มากน้อยเพียงใด	232 (66.48)	104 (29.80)	13 (3.73)	- (0.00)	- (0.00)	0.555	4.63	มากที่สุด
12. การจัดนิทรรศการอุทยานธรณีขอนแก่น ในระดับท้องถิ่น จังหวัด ท่านให้ความสนใจ มากน้อยเพียงใด	214 (61.32)	124 (35.53)	11 (3.15)	- (0.00)	- (0.00)	0.554	4.58	มากที่สุด
13. การจัดทำเอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ อุทยานธรณีขอนแก่น ท่านให้ความสนใจ มากน้อยเพียงใด	220 (63.04)	116 (33.24)	13 (3.725)	- (0.00)	- (0.00)	0.562	4.59	มากที่สุด
14. ท่านสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอุทยานธรณีขอนแก่น ได้มากน้อยเพียงใด	230 (65.90)	106 (30.37)	13 (3.73)	- (0.00)	- (0.00)	0.556	4.62	มากที่สุด

15. โดยภาพรวมท่านมีความพึงพอใจที่ได้รับประโยชน์จากโครงการนี้มากน้อยเพียงใด	292 (83.67)	49 (14.04)	8 (2.29)	-(0.00)	- (0.00)	0.444	4.81	มากที่สุด
รวม						0.552	4.62	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงผลการติดตามประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) หลังการดำเนินโครงการด้านความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, S.D. =0.55) คิดเป็นร้อยละ 92.40 สำหรับผลการประเมินรายหัวข้อปรากฏว่าหัวข้อประชาชนได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ มีผลการประเมินสูงกว่าหัวข้ออื่น คือ มีผลการประเมินระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.81$, S.D. =0.44) และผลการประเมินอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุดที่ใกล้เคียงกันเรียงตามลำดับ ดังนี้ การมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอุทยานธรณีขอนแก่น ($\bar{x} = 4.66$, S.D. =0.56) อุทยานธรณีขอนแก่นมีความหลากหลาย โดดเด่นทางธรรมชาติ ($\bar{x} = 4.64$, S.D.=0.53) อุทยานธรณีขอนแก่นมีความเหมาะสมที่จะเป็นอุทยานธรณีโลก ($\bar{x} = 4.64$, S.D. =0.52) การอนุรักษ์ถ่ายทอดความรู้เชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชน นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ($\bar{x} = 4.63$, S.D. =0.56) อุทยานธรณีขอนแก่น เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ ($\bar{x} = 4.63$, S.D. =0.54) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของอุทยานธรณีขอนแก่น ($\bar{x} = 4.62$, S.D. =0.56) การใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์นำเสนอมีความทันสมัย ($\bar{x} = 4.62$, S.D. =0.54) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนภาคเอกชน หน่วยงานราชการ ($\bar{x} = 4.60$, S.D. =0.57) การบริหารจัดการของคนในชุมชน สถานศึกษา พร้อมที่จะให้บริการ สำหรับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน ($\bar{x} = 4.60$, S.D. =0.55) การให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของเจ้าหน้าที่อุทยานธรณีกับการจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ อุทยานธรณีขอนแก่น ($\bar{x} = 4.59$, S.D. =0.56) การจัดนิทรรศการอุทยานธรณีขอนแก่น ในระดับท้องถิ่น/จังหวัด ทำให้มีความสนใจในกิจกรรม ($\bar{x} = 4.58$, S.D. =0.55) อุทยานธรณีขอนแก่น พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ระดับจังหวัด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. =0.54) และการให้ความรู้ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของอุทยานธรณีขอนแก่น มีความพึงพอใจมากที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ ($\bar{x} = 4.44$, S.D. =0.60)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ในครั้งนี้ เป็นการติดตามและประเมินผลคุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ ความเข้าใจ การมีส่วนร่วม ความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ในการบริหารจัดการขับเคลื่อนอุทยานธรณีขอนแก่นสู่อุทยานธรณีโลกของจังหวัดขอนแก่น และความยุ่งยาก ข้อจำกัดของโครงการ รวมทั้งความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่อุทยานธรณีขอนแก่น ซึ่งสามารถสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล

1. เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น(Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park)
2. เพื่อให้ทราบถึงระดับความสำเร็จของการดำเนินโครงการตามตัวชี้วัดและประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ
3. เพื่อให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้รับบริการจากการดำเนินงานโครงการ
4. เพื่อให้ทราบถึงการใช้ประโยชน์ของโครงการ ความคุ้มค่าและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย
5. เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบทั้งทางบวก ทางลบ และความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนในการดำเนินโครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park)

5.2 แนวทางและวิธีการประเมินผล

ศึกษารายละเอียดการประเมินจากคู่มือการใช้โปรแกรม เพื่อสร้างความเข้าใจรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยพิจารณาข้อมูลที่กำหนดไว้ในโปรแกรมแล้วเลือกใช้วัตถุประสงค์ที่เหมาะสม ทั้งนี้ได้มีการเพิ่มเติม ปรับปรุงวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการบางประการ กำหนดประเด็นประเมิน โดยพิจารณาข้อมูลที่กำหนดไว้ในโปรแกรมแล้วเลือกใช้ประเด็นที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามได้ปรับปรุงประเด็นขึ้นใหม่บางประเด็นเพื่อให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการติดตามประเมินผลโครงการและพัฒนาเครื่องมือประเมินคือแบบสอบถาม (ปลายเปิด-ปิด)

5.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น /สมาชิกสภาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโครงการ และกลุ่มประชาชนประกอบด้วยประชาชนทั่วไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอภูเวียงและอำเภอเวียงเก่า

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผล คือแบบสอบถาม (ปลายเปิด-ปิด) แบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

1. ชุดแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการ แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารงานโครงการ
 - ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและทัศนคติที่มีต่อโครงการ
2. ชุดแบบสอบถามสำหรับประชาชนทั่วไป แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารจัดการ
 - ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินโครงการ

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการทอดแบบสอบถามและสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ณ สถานที่ปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการและประชาชนทั่วไปในสถานที่ดำเนินโครงการในพื้นที่ (อำเภอภูเวียง อำเภอเวียงเก่า)รวมทั้งการถ่ายภาพการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ

5.3 สรุปผลการติดตามและประเมินผล

5.3.1 กลุ่มเจ้าหน้าที่

5.3.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 63.16) มีอายุระหว่าง 41-50 ปีและอายุระหว่าง 51-60 ปี (ร้อยละ 23.68) สถานภาพเป็นเจ้าหน้าที่/พนักงานของรัฐ (ร้อยละ 39.47) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 47.37) อาชีพรับราชการ (ร้อยละ 47.37)

5.3.1.2 การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการบริหารจัดการโครงการ (ระดับการมีส่วนร่วม)

เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.77$ S.D.=0.42) คิดเป็นร้อยละ 95.40 และมีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดรองลงมาได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.87$, S.D.=0.34) ด้านความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.84$ S.D.=0.37) การรับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม และโครงการนี้คุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับ ($\bar{x} = 4.79$, S.D.=0.41) โครงการนี้ตรงกับความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{x} = 4.76$ S.D.=0.43) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมรับรู้ข่าวสารของโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.71$, S.D.=0.45) และการรายงานการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x} = 4.66$, S.D.=0.47)

5.3.1.3 ความคิดเห็นและทัศนคติที่มีต่อโครงการ

เจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นและทัศนคติต่อการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ดังนี้

- เจ้าหน้าที่ส่วนมาก (ร้อยละ 94.74) มีความเข้าใจในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นเป็นอุทยานธรณีโลก
- เจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 100) เห็นว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น สู่อุทยานธรณีโลก เป็นประโยชน์กับประชาชนในจังหวัดขอนแก่นและสามารถดำเนินการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัดและระดับประเทศ
- เจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 100) เห็นว่ากับวิธีการดำเนินการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น เพื่อผลักดันไปสู่อุทยานธรณีโลกด้วยแนวทางพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) มีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ หน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ มีแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นเป็นอุทยานธรณีโลก
- เจ้าหน้าที่ส่วนมาก (ร้อยละ 89.47) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โครงการอุทยานธรณีขอนแก่น ในด้านเนื้อหาของสื่อประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ต้องปรับปรุงเพิ่มเติม
- เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 28.95) เห็นว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น จะส่งผลกระทบด้านระบบนิเวศน์ (เช่น สัตว์ป่า, ป่าไม้ ฯลฯ) กับวิถีคนในชุมชน

5.3.2 กลุ่มประชาชน

5.3.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.15) อายุระหว่าง 41–50 ปี (ร้อยละ 29.80) สถานภาพเป็นประชาชนทั่วไป (ร้อยละ 51.58) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 30.66) อาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 28.65)

5.3.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารจัดการโครงการฯ (ระดับการมีส่วนร่วม)

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52, S.D.=0.63$) คิดเป็นร้อยละ 90.40 หัวข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ โครงการตรงกับความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{x} = 4.58, S.D.=0.66$) การรายงานการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.53, S.D.=0.60$) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากเรียงตามลำดับ ได้แก่ การให้ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.50, S.D.=0.66$) มีความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.50, S.D.=0.62$) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมรับรู้ข่าวสารของโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 4.50, S.D.=0.60$) และความคุ้มค่าของโครงการกับงบประมาณ มีระดับการมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x} = 4.49, S.D.=0.63$)

5.3.3.3 ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารจัดการโครงการฯ (ระดับความพึงพอใจ)

ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, S.D. = 0.55) คิดเป็นร้อยละ 92.40 และมีความพึงพอใจมากที่สุดในทุกประเด็นคำถามเรียงตามลำดับดังนี้ การได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = 0.44) การมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอุทยานธรณีขอนแก่น ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.56) อุทยานธรณีขอนแก่นมีความหลากหลาย โดดเด่นทางธรรมชาติ ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.53) อุทยานธรณีขอนแก่นมีความเหมาะสมที่จะเป็นอุทยานธรณีโลก ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.52) การอนุรักษ์ถ่ายทอดความรู้เชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชน นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.56) อุทยานธรณีขอนแก่น เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.54) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของอุทยานธรณีขอนแก่น ($\bar{x} = 4.62$, S.D. = 0.56) การใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์นำเสนอมีความทันสมัย ($\bar{x} = 4.62$, S.D. = 0.54) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ภาคเอกชน หน่วยงานราชการ ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.57) การบริหารจัดการของคนในชุมชน สถานศึกษา พร้อมทั้งให้บริการ สำหรับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.55) การให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของเจ้าหน้าที่อุทยานธรณีกับการจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ อุทยานธรณีขอนแก่น ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.56) การจัดนิทรรศการอุทยานธรณีขอนแก่น ในระดับท้องถิ่น/จังหวัด ทำให้มีความสนใจในกิจกรรม ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.55) อุทยานธรณีขอนแก่น พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ระดับจังหวัด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.54) และการให้ความรู้ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของอุทยานธรณีขอนแก่น มีระดับความพึงพอใจมากที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.60)

5.4 อภิปรายผล

จากการติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) พบว่าเจ้าหน้าที่และประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินงานการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) จากการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหลากหลายช่องทางของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงานส่วนราชการที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนขอนแก่นจีโอพาร์ค ทั้งจากผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น จึงเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์และหน่วยงานภาครัฐที่ร่วมดำเนินการ เพราะการมีส่วนร่วมนั้นเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกระดับตั้งแต่องค์กรชุมชนจนถึงการพัฒนาในระดับประเทศที่ต้องใช้มติของภาคประชาชนในการจัดการและการแก้ไขปัญหาหารือกัน ทั้งนี้ เพราะผลจากการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ นำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2545:193) และแนวทางในการบริหารจัดการอุทยานธรณีขอนแก่น เพื่อพัฒนาไปสู่อุทยานธรณีโลก ประชาชนและทุกภาคส่วนในพื้นที่มีการเตรียมความพร้อมในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวในอนาคต สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้รับบริการจากการดำเนินงานโครงการ รวมถึงผลกระทบทั้งทางบวก ทางลบ และความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการโครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของอุทยานธรณีหรือ Geo Park คือการพัฒนาอย่างยั่งยืนและหลักการของอุทยานธรณีคือการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom up Approach) ที่เน้นการมี

ส่วนร่วมของชุมชน ความสงบสุข การร่วมมือของชุมชน ความเข้าใจชุมชนในมิติของวัฒนธรรมพื้นบ้าน ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ความหลากหลายทางธรณีวิทยา มิติทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่อุทยานธรณี การกินดีอยู่ดีของชุมชน จะต้องออกแบบการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมที่อยู่บนฐานการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีรายได้และรักษาทรัพยากรไปในตัวและภาคีเครือข่ายในทุกขั้นตอน และกุญแจสำคัญอีกประการหนึ่งคือเรื่องความเข้าใจ ทศนคติ พฤติกรรมของคน เรื่องระบบเพื่อออกแบบระบบการบริหารจัดการต่าง ๆ ในการจัดการพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานที่เข้มแข็งทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่นไปจนถึงหน่วยงานต่าง ๆ ต้องมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีความสามัคคี สามารถบูรณาการการดำเนินงานอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

การติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ดำเนินการตามรูปแบบการประเมินทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ผลการประเมินทำให้มั่นใจได้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด กล่าวคือ ทำให้ประชาชนและทุกภาคส่วนในพื้นที่ ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและมีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการอุทยานธรณีขอนแก่น เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นอุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ของยูเนสโก เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบและร่วมรับประโยชน์ หน่วยงานภาครัฐได้แนวทางในการบริหารจัดการอุทยานธรณีขอนแก่น รวมทั้งประชาชนและทุกภาคส่วนในพื้นที่มีการเตรียมความพร้อมในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

5.5 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโครงการ

แนวทางในการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ตามโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park) ตามข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่และประชาชนในเขตพื้นที่ มีดังนี้

1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- เสนอให้มีการปรับปรุงถนนเข้าถึงพื้นที่จากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 แยกบ้านดอนโมง ตำบลดอนโมง อำเภอหนองเรือ มายังตำบลนาหว้า อำเภอภูเวียง เนื่องจากเป็นเส้นทางลัดมายังพื้นที่ด้านตะวันออกของอำเภอภูเวียง
- เสนอให้มีการปรับปรุงผิวจราจรบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2038 เนื่องจากมีสภาพค่อนข้างชำรุด จากระบบทรุดทุกอ้อย
- ควรมีการติดตั้งป้ายบอกทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในขอนแก่นจีโอพาร์ค
- ควรจัดสร้างชุมประตูทางเข้าขอนแก่นจีโอพาร์ค
- ควรมีการก่อสร้างห้องสุขาสำหรับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ
- ควรมีการพัฒนาเส้นทางเดินทางไปยังเกาะกุดหินที่เชื่อมจากตำบลหว้าทอง อาจจะเป็นการก่อสร้างท่าเรือขนาดเล็กหรือการก่อสร้างสะพาน
- ควรมีการส่งเสริมให้สถานีขนส่งผู้โดยสารอำเภอภูเวียง เป็นจุดบริการและกระจายนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่
- ควรพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานผู้ขับชั้รถโดยสารสาธารณะในพื้นที่

2) ด้านการท่องเที่ยว

- ควรมีการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในพื้นที่และหลายรูปแบบ เช่น โปรแกรมท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา/โปรแกรมไหว้พระ 9 วัด/โปรแกรมชมธรรมชาติและวิถีชีวิตชาวประมงริมเขื่อนอุบลรัตน์/โปรแกรมเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนาและควายไทย เป็นต้น
- ชาวชุมชนนาหว้า ต้องการให้มีการจัดกิจกรรม "ถนนควายเดิน" และจัดมหกรรมควายไทย บริเวณพื้นที่หาดสวรรค์ ตำบลนาหว้าอำเภอกุฉินารายณ์
- ส่งเสริมการจัดกิจกรรม Workshop สำหรับนักท่องเที่ยว ให้เรียนรู้ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตในพื้นที่ เช่น การทอผ้า การทำอาหาร การทำเกษตร และการประมงพื้นบ้าน เป็นต้น
- ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น การจัดมหกรรมไดโนเสาร์ การปั่นจักรยาน การจัดวิ่งมาราธอน และเทศกาลดนตรี เป็นต้น
- ต้องการให้มีการอบรมมัคคุเทศก์ และยุวมัคคุเทศก์ สำหรับประชาชนและนักเรียนในพื้นที่
- ตำบลหนองกุงชนสาร ต้องการให้มีการส่งเสริมกลุ่มดนตรีไทยในพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีความเป็นเอกลักษณ์ต่างจากพื้นที่อื่นเพราะอพยพมาจากอีสานใต้
- เสนอให้มีการจัดกิจกรรมสักการะเจ้าจอมนรินทร์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวภูเวียงและชาวเวียงเก่า โดยกำหนดวัดร่วมกันที่ประชาชนจากทั้งสองอำเภอมาร่วมทำกิจกรรมเพื่อสักการะศาลเจ้าจอมนรินทร์ร่วมกัน เช่น มีการรำวงสรวง เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างประชาชนทั้งสองอำเภอ
- ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดใกล้เคียงให้นักเรียนมาทัศนศึกษาในพื้นที่ โดยประสานผ่านเครือข่ายขอนแก่นจีโอพาร์คเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและกระจายรายได้ผ่านบริการที่จะเกิดขึ้นต่อเนื่อง เช่น การจัดอาหาร และกิจกรรม DIY เป็นต้น

3) ด้านเศรษฐกิจชุมชน

- เสนอให้มีการพัฒนาตลาดนัดสินค้าชุมชน โดยใช้ตลาดที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ เช่น ตลาดสดเทศบาลตำบลในเมืองและตลาดหน้าองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่าพัฒนา เพื่อให้เป็นจุดจำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว
- ควรมีการบริหารจัดการให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียงรับประทานอาหารในพื้นที่ทั้งจากร้านอาหารและการจัดเตรียมอาหารโดยชุมชน
- ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน รวมถึงจัดอบรมให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการ
- ต้องการให้มีการจัดอบรมและส่งเสริมการจัดตั้งโฮมสเตย์ในพื้นที่
- ต้องการให้มีการจัดอบรมและส่งเสริมเรื่องการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งในเรื่องมาตรฐานอาหารและยา (อย.)
- ต้องการให้มีการส่งเสริมการพัฒนาการออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากพืชสมุนไพรในพื้นที่ โดยเฉพาะในบริเวณโคกภูตากา ซึ่งอยู่ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในพระราชดำริกรมสมเด็จพระเทพฯ
- การส่งเสริมการต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น การมัดย้อมผ้าฝ้าย การย้อมผ้าไหมแบบอินทรีย์ (ไม่ใช้สารเคมี) การผลิตกาแฟขี้ควาย การผลิตอาหาร เป็นต้น
- การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์และการทำเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่
- สนับสนุนกิจกรรมตำบลสุขภาวะและการแพทย์แผนไทย เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

4) ด้านการศึกษา

- ควรจัดให้มีการให้ความรู้ด้านธรณีวิทยาและไดโนเสาร์ของขอนแก่นจีโอพาร์ค แก่นักเรียนในพื้นที่ทั้งในอำเภอเวียงเก่าและในอำเภอภูเวียง
- ต้องการให้มีการอบรมการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับรองรับการให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
- ต้องการให้มีการจัดอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายสินค้าและการท่องเที่ยว ทั้งโซเชียลมีเดียและ e-commerce
- ทางโรงเรียนต้องการให้มีการจัดกิจกรรมค่ายศิลปะจีโอพาร์คให้นักเรียนในโรงเรียนได้สัมผัสความเป็นขอนแก่นจีโอพาร์คผ่านงานศิลปะ
- ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมจิตอาสาให้กับนักเรียนในพื้นที่
- การส่งเสริมชมรมมัคคุเทศก์ในโรงเรียน
- การสร้างแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับขอนแก่นจีโอพาร์คในโรงเรียน
- การพัฒนาหลักสูตรขอนแก่นจีโอพาร์คสำหรับใช้ในโรงเรียนในพื้นที่ และต่อยอดไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดขอนแก่น

5.6 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการที่นำมาปรับปรุงการดำเนินงาน

1. ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ ต้องเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุดถึงทุกหมู่บ้าน ออกพบปะและให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอุทยานธรณีขอนแก่นแก่ประชาชนในพื้นที่โครงการให้มากที่สุด จัดให้มีสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทาง เช่นวิทยุชุมชน หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน ออกบูธในงานเทศกาลต่าง ๆ สถานประกอบการ โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น และควรให้เจ้าหน้าที่โครงการลงพื้นที่อย่างจริงจังกับประชาชน การมีส่วนร่วมในงานวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมท้องถิ่นและการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ส่งนักศึกษามาทำกิจกรรมส่งเสริมเยาวชน จิตอาสา รวมทั้งเพิ่มความถี่ของการประชาสัมพันธ์ งานจัดกิจกรรมตามโรงเรียนหรือชุมชน NGO มัคคุเทศก์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่เดือนละ 1 ครั้ง
2. การดำเนินการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ควรจัดเวทีแสดงความคิดเห็นในระดับชุมชน/หมู่บ้าน สถานศึกษาและกิจกรรมของหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำให้เครือข่ายเกิดความเข้าใจอย่างง่ายเห็นประโยชน์ของโครงการ เพื่อเป็นกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ทรัพยากร ต้องขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องและเกิดความมั่นคงอย่างแท้จริง
3. การพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ควรต้องเพิ่มความเข้มข้นในกระบวนการด้านโครงสร้างและบริหารการ สร้างภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง
4. ควรมีการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ด้านแหล่งท่องเที่ยว สร้างความเข้าใจกับคนในพื้นที่ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจว่าอุทยานธรณีคืออะไร ทำไมต้องผลักดันให้เป็นอุทยานธรณีโลกและเมื่อเป็นแล้วประชาชนจะได้อะไรหรือจะถูกจำกัดสิทธิหรือไม่ในเรื่องกฎหมายข้อห้ามต่าง ๆ
5. จะต้องมีการกระบวนการสร้างความเข้าใจและเห็นความสำคัญจากทุกภาคส่วน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทรัพยากร ต้องขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องและเกิดความมั่นคงยั่งยืนอย่างแท้จริง

5.7 ผลการแก้ไขปัญหาตามข้อเสนอแนะ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้รับมอบจากจังหวัดขอนแก่น ให้ทำหน้าที่บริหารและประสานในการดำเนินงานของอุทยานธรณีขอนแก่นให้มีความก้าวหน้าไปสู่อุทยานธรณีระดับประเทศและระดับโลกและให้เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการตามตัวชี้วัดการเป็นอุทยานธรณีโลก (Global Geo park) จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านธรณีวิทยาและภูมิประเทศ 2) ด้านแผนและการจัดการทรัพยากรธรณี 3) ด้านการสื่อสารและการให้ความรู้ 4) ด้านการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และ 5) ด้านการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่และการพัฒนาจากล่างขึ้นบนและการสร้างเครือข่าย โดยได้เริ่มดำเนินการแก้ไขปัญหาตามข้อเสนอแนะไปแล้ว ดังนี้

1. ด้านการประชาสัมพันธ์ ได้เพิ่มช่องทางมีการใช้โซเชียลมีเดีย Line มาใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและสร้างความรู้ ความเข้าใจระหว่างทีมงานและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจากระดับล่างถึงระดับบน นอกจากนั้นยังมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ มาช่วยในการขับเคลื่อนงาน ทั้งการประชาสัมพันธ์ด้วย Website Facebook และ Youtube การใช้การจัดเก็บพิกัดแหล่งท่องเที่ยวด้วยระบบ GPS การให้บริการแผนที่และการนำทางด้วยระบบ GIS และ Web Application การเก็บภาพมุมสูงด้วยเทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ (Drone) และการใช้เทคโนโลยี AR ในการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ดำเนินการจัดโครงการอบรมให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการและให้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน

3. ดำเนินการจัดโครงการอบรมและส่งเสริมการจัดตั้งโฮมสเตย์ให้กับประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอภูเวียง อำเภอเวียงเก่า

4. ดำเนินการจัดโครงการอบรมและส่งเสริมเรื่องการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งในเรื่องมาตรฐานอาหารและยา (อย.)

5. ดำเนินการจัดโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากพืชสมุนไพรในพื้นที่ โดยเฉพาะในบริเวณโคกภูตากา ซึ่งอยู่ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในพระราชดำริกรมสมเด็จพระเทพฯ

.....

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ **คู่มือติดตามและประเมินผลการจัดทำและ
แปลงแผนไปสู่การปฏิบัติขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

สำเร็จ จันทรสวรรณ และสรวรรณ บัวทวน. **สถิติการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.

สุวัฒน์ บุญลา. **ทักษะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกลุ่มประชาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหาร
ส่วนตำบลบางเสร่ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี**. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545.

พัชรี กุณทิทอง.(2543). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี**.
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต.

กรมทรัพยากรธรณี, 2550, **ธรณีวิทยาประเทศไทย (Geology of Thailand)**, กรมทรัพยากรธรณี, 598 หน้า.
2553, **แร่** : กรมทรัพยากรธรณี, 320 หน้า.

นิตยสาร Way – Waymagzining.org , **อุทยานธรณีสตูลสู่อุทยานธรณีโลก**. (online) , always-march2017.

การติดตามและประเมินผล

โครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park)

คณะที่ปรึกษา

1. ดร.พงษ์ศักดิ์ ตั้งวานิชกพงษ์	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. นายสิทธิกุล ภูคำวงศ์	รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
3. นางวัชรภรณ์ ผ่องใส	รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
4. นายพิทักษ์ชน ช่างเหลา	รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
5. นางพัฒน์นาดี วิริยปิยะ	ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
6. นายประสิทธิ์ อุดมธนะธีระ	รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
7. นางสาวนงลักษณ์ รัตนจันทร์	รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

1. นายตระกูล เจริญเชื้อ	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	ประธานกรรมการ
2. นายประสิทธิ์ ทองแท่งไทย	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	กรรมการ
3. นายฉันทชัย ชานนท์	ผู้แทนประชาคมท้องถิ่น	กรรมการ
4. นางจิตติรัตน์ อัครสุริย์	ผู้แทนประชาคมท้องถิ่น	กรรมการ
5. ท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น	หัวหน้าส่วนราชการ	กรรมการ
6. โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดขอนแก่น	หัวหน้าส่วนราชการ	กรรมการ
7. นายประสิทธิ์ อุดมธนะธีระ	รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	กรรมการ
8. นายประยุทธ์ ขาญนวงศ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
9. นายเพชร มูลป้อม	ผู้อำนวยการกองแผนและงบประมาณ	กรรมการและเลขานุการ

คณะทำงาน

1. นางสาวศิริวรรณ สุรินทร์	หัวหน้าฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผลฯ	คณะทำงาน
2. นางนวลมณี เหล่ากุนทา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการ	คณะทำงาน
3. นายอภิเดช สุระมณี	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการ	คณะทำงาน
4. นายพงศ์พีระ ศรีบุญเรือง	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ปฏิบัติการ	คณะทำงาน
5. นางรุ่งฤทัย ดำรงชัย	ผู้ช่วยนักวิชาการคอมพิวเตอร์	คณะทำงาน

ภาพกิจกรรม : โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo Park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo Park)

(บุคคลทั่วไป)

แบบสอบถามโครงการการบริหารการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น(Geo park)
ไปสู่อุทยานธรณีโลก(Global Geo park)

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ☒ ลงในแบบสอบถาม พร้อมกับกรอรายละเอียดตามความเป็นจริง
แบบสอบถามมี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ ต่ำกว่า 20 ปี ☐ 21 – 30 ปี ☐ 31 - 40 ปี
☐ 41 – 50 ปี ☐ 51 – 60 ปี ☐ 61 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพ ☐ ประชาชนทั่วไป ☐ ประชาคมหมู่บ้าน ☐ ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน ☐ นักการเมืองท้องถิ่น
☐ เจ้าหน้าที่/พนักงานของรัฐ ☐ นักเรียน ☐ เจ้าหน้าที่อุทยาน (ระบุ).....
4. ระดับการศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย
☐ ปวช./ปวส. ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
5. อาชีพหลัก ☐ เกษตรกรรม ☐ รับจ้างทั่วไป ☐ นักเรียน ☐ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
☐ องค์กรเอกชน/รัฐวิสาหกิจ ☐ รับราชการ ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารโครงการ

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารโครงการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1	มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรม					
2	มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมรับรู้ข่าวสารของโครงการ/กิจกรรม					
3	มีการรายงานผลจากการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม					
4	มีความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม					
5	มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม					
6	โครงการนี้คุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับ					
7	โครงการนี้ตรงกับความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว					

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานโครงการ

ลำดับ ที่	ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงาน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับอุทยานธรณีขอนแก่น มากน้อยเพียงใด					
2	ท่านได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของอุทยานธรณีขอนแก่น มากน้อยเพียงใด					
3	ท่านทราบหรือไม่ว่าในอุทยานธรณีขอนแก่น มีแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ					
4	เจ้าหน้าที่ในอุทยานธรณีขอนแก่น สามารถให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว มากน้อยเพียงใด					
5	ในศูนย์ฯ มีการใช้เทคโนโลยี และอุปกรณ์นำเสนอ มีความทันสมัย มากน้อยเพียงใด					
6	ท่านคิดว่าอุทยานธรณีขอนแก่น พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา ระดับจังหวัด ได้มากน้อยเพียงใด					
7	ท่านคิดว่าอุทยานธรณีขอนแก่น มีความหลากหลาย โดดเด่น ทางธรรมชาติ มากน้อยเพียงใด					
8	ท่านคิดว่าอุทยานธรณีขอนแก่น เหมาะสมที่จะเป็นอุทยานธรณีโลก มากน้อยเพียงใด					
9	การบริหารจัดการของคนในชุมชน สถานศึกษา พร้อมทั้งจะให้บริการ สำหรับนักท่องเที่ยว แยกผู้มาเยือนมากน้อยเพียงใด					
10	การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น ภาคเอกชน หน่วยงานราชการ มากน้อยเพียงใด					
11	การอนุรักษ์ ถ่ายทอดความรู้ เชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชน นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน มากน้อยเพียงใด					
12	การจัดนิทรรศการอุทยานธรณีขอนแก่น ในระดับท้องถิ่น จังหวัด ท่านให้ความสนใจ มากน้อยเพียงใด					
13	ท่านรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานธรณีขอนแก่น จากการประชาสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด					
14	ท่านสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอุทยานธรณีขอนแก่น ได้มากน้อยเพียงใด					
15	โดยภาพรวมท่านมีความพึงพอใจที่ได้รับจากโครงการนี้มากน้อยเพียงใด					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ
ฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผลแผนงานโครงการ กองแผนและงบประมาณ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โทร. 0 4323 6793

(เจ้าหน้าที่)

แบบสอบถามโครงการการบริหารการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น(Geo park)
ไปสู่อุทยานธรณีโลก(Global Geo park)

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ☒ ลงในแบบสอบถาม พร้อมกับกรอรายละเอียดตามความเป็นจริง
แบบสอบถามมี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ ต่ำกว่า 20 ปี ☐ 21 – 30 ปี ☐ 31 - 40 ปี
☐ 41 – 50 ปี ☐ 51 – 60 ปี ☐ 61 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพ ☐ ประชาชนทั่วไป ☐ ประชาคมหมู่บ้าน ☐ ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน ☐ นักการเมืองท้องถิ่น
☐ เจ้าหน้าที่/พนักงานของรัฐ ☐ นักเรียน ☐ เจ้าหน้าที่อุทยาน (ระบุ).....
4. ระดับการศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย
☐ ปวช./ปวส. ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
5. อาชีพหลัก ☐ เกษตรกรรม ☐ รับจ้างทั่วไป ☐ นักเรียน ☐ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
☐ องค์กรเอกชน/รัฐวิสาหกิจ ☐ รับราชการ ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารโครงการ

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารโครงการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1	มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรม					
2	มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมรับรู้ข่าวสารของโครงการ/กิจกรรม					
3	มีการรายงานผลจากการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม					
4	มีความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม					
5	มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม					
6	โครงการนี้คุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับ					
7	โครงการนี้ตรงกับความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว					

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและทัศนคติที่มีต่อโครงการ

3.1 ท่านมีความเข้าใจในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ให้เป็นอุทยานธรณีโลก หรือไม่

☐ เข้าใจ เหตุผล.....

.....

.....

☐ ไม่เข้าใจ เหตุผล.....

.....

3.2 ท่านคิดว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นในครั้งนี้ มีประโยชน์กับประชาชนในจังหวัดขอนแก่นหรือไม่

☐ มี เนื่องจาก.....

.....

.....

☐ ไม่มี เนื่องจาก.....

.....

3.3 ท่านคิดว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นในครั้งนี้ สามารถดำเนินการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัด และระดับประเทศ ได้หรือไม่

☐ ได้ เนื่องจาก.....

.....

.....

☐ ไม่ได้ เนื่องจาก.....

.....

3.4 ท่านคิดว่าวิธีการดำเนินการศึกษาอุทยานธรณีขอนแก่น เพื่อผลักดันให้เป็นอุทยานธรณีโลก มีความเหมาะสมหรือไม่

☐ เหมาะสม เนื่องจาก.....

.....

.....

☐ ไม่เหมาะสม เนื่องจาก.....

.....

3.5 ท่านคิดว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่นในครั้งนี้มีประโยชน์ต่อท่าน/หน่วยงาน/ประชาชนในพื้นที่ หรือไม่

☐ มี เนื่องจาก.....

.....

.....

☐ ไม่มี เนื่องจาก.....

.....

3.6 การประชาสัมพันธ์โครงการอุทยานธรณีขอนแก่น มีการจัดประชุม ชี้แจง เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ ท่านมีคำแนะนำในด้านการประชาสัมพันธ์ อย่างไร

☐ 1. เนื้อหาสาระของสื่อประชาสัมพันธ์ สิ่งที่ต้องปรับปรุง เพิ่มเติม โปรดระบุ.....
.....
.....

☐ 2. เพิ่มเติม กิจกรรมการมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น สิ่งที่ต้องปรับปรุง โปรดระบุ.....
.....
.....

☐ 3. อื่น ๆ สิ่งที่ต้องปรับปรุง โปรดระบุ.....
.....
.....

3.7 ท่านเห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น เป็นอุทยานธรณีโลก หรือไม่

- ☐ 1. เห็นด้วย เพราะ.....
☐ 2. ไม่เห็นด้วย เพราะ.....
☐ 3. ไม่แสดงความคิดเห็น.....

3.8 ท่านคิดว่าการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น จะส่งผลกระทบต่อในด้านใดบ้าง

- ☐ ระบบนิเวศน์ (เช่น สัตว์ป่า, ป่าไม้ ฯลฯ).....
☐ พื้นที่อนุรักษ์ทางมรดก
☐ พหุวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์.....
☐ การใช้ประโยชน์ที่ดิน.....
☐ วิถีคนในชุมชน

3.9 ท่านต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสารของอุทยานธรณีขอนแก่น เพิ่มเติมในด้านใด

- ☐ ด้านวิศวกรรม ☐ ด้านเศรษฐกิจสังคม ☐ ด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อม ☐ ด้านแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะอื่นๆ
.....
.....
.....
.....
.....

รายงานการติดตามและประเมินผลโครงการระดมความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น ด้วยแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Approach) ภายใต้โครงการพัฒนาอุทยานธรณีขอนแก่น (Khon Kaen Geo park) ไปสู่อุทยานธรณีโลก (Global Geo park)

ภาคผนวก

เครือข่ายขอมแก่นกับจีโอพาร์ค
KNON KAEN GEOPARK NETWORK

